

Od tradice k budoucnosti módy

Bc. Gréta Tribusová

Diplomová práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Design oděvu

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Gréta Tribusová**
Osobní číslo: **K17319**
Studijní program: **N8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Design oděvu**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Od tradice k budoucnosti módy**

Zásady pro vypracování:

1. Teoretická část:

Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, obrazová příloha, vlastní závěry v minimálním textovém rozsahu 30 – 35 normostran. Propojení mezi tradiční řemeslnou technikou plissé a současnou módou. Zaměření se nejen na estetiku plissé, ale i na její zpracování v rámci haute couture, ready to wear a fast fashion.

2. Praktická část:

Výtvarné zpracování a realizace finálních návrhů v počtu 9 – 12 modelů.

Oděvní kolekce ready to wear inspirovaná originalitou techniky plissé s vlastním autor-
ským přínosem.

Teoretická a technická příprava projektu, sběr potřebných informací. Dokumentace re-
alizace dle zadaných parametrů: moodboard, storyboard, skici s naznačením siluety,
celkový náhled kolekce, barevnost, popis materiálů, technické nákresy modelů, tech-
nické opisy, stříhové řešení, módní doplňky a styling kolekce, popis vybraného modelu
určeného na komerční účely. Práce musí být doplněná o dokumentační fotografie z pro-
cesu tvorby, módními fotografiemi, popřípadě krátkým promo-videem.

Rozsah práce: minimálně 45 normostran. Formát A4. Odevzdejte v 2 stejnopisech v pevné
vazbě (1 může být kroužková).

Součástí předané písemné práce je dodání elektronické verze diplomové práce na Flash

disku, který bude obsahovat také samostatné fotografie v tiskové kvalitě z praktické části diplomové práce. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formát pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách.

Rozsah diplomové práce: **minimálně 45 normostran**
Rozsah příloh: **minimálně 15 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

STEVENSON, N. J. Kronika módy: 1800 – 1870 – 1940 – 1960 – 1980 – 2020 : kdo udává tón – nejslavnější módní ikony a návrháři. Praha: Fortuna Libri, c2011, 288 s. Fortuna factum. ISBN 978-80-7321-570-5.

TUNGATE, Mark. Fashion brands: branding style from Armani to Zara. 3rd ed. London: Kogan Page, 2012, xii, 228 s. ISBN 978-0-7494-6446-2.

MOROZZI, Cristina. Terrific fashion. Milano: 24 ore cultura, 2015, 235 s. ISBN 978-88-6648-284-0.

JONES, Terry. 100 contemporary fashion designers. edited by Terry Jones ; [German translation Henriette Zeltner ; French translation Claire Le Breton]. Köln: Taschen, c2013, 717 s. ISBN 978-3-8365-4892-2.

KITAMURA, Midori. Pleats please: Issey Miyake. Köln: Taschen, c2012, 575 s. ISBN 978-3-8365-2575-6.

Vedoucí diplomové práce: **doc. MgA. Kristýna Petříčková**
Ateliér Design oděvu
Datum zadání diplomové práce: **1. listopadu 2018**
Termín odevzdání diplomové práce: **10. května 2019**

Ve Zlíně dne 8. ledna 2019

doc. Mgr. Irena Armutidisová
děkanka

doc. MgA. Kristýna Petříčková
vedoucí ateliéru

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že:

- jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně dne: 3.5.2019

Jméno a příjmení studenta: GZETA TRBUŠOVÁ
podpis studenta

ABSTRAKT

Plissé je základom tak pre teoretickú ako aj praktickú časť tejto diplomovej práce. Teoretická časť skúma vývoj tejto remeselnej techniky od Egypta po súčasnosť, mapuje situáciu jednotlivých firiem, ponúka náhľad na budúce smerovanie. Praktická časť je sústredená na výrobu odevnej kolekcie, ktorá reflektuje samotné plissé v konkrétnych podobách. Prináša iné postupy spracovania. Hlavným inšpiračným zdrojom je samotná technika a následne jednotlivý plisovaný materiál.

Kľúčové slová: plissé, odev, sklady, materiál, technika

ABSTRACT

Plissé is the basis for theoretical and practical part of this diploma thesis. The theoretical part examines the development of this craft technique from Egypt to the present, it maps the situation of individual companies, also theoretical part offers a view of future directions. The practical part is focused on the production of clothing collection, which reflects the pleat itself in concrete forms. It brings other processing procedures. The main source of inspiration is the technique itself and then the individual pleated material.

Keywords: plissé, clothing, folds, material, technique

Ďakujem mojej rodine a priateľom.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

OBSAH	8
Úvod.....	11
I.Teoretická časť.....	12
1 Plissé	13
1.1 Technológia a materiály.....	15
1.2 Základná typológia skladov	17
2 História	21
2.1 Egypt.....	21
2.2 Vikingovia vo Švédsku.....	22
2.3 Fustanella.....	24
2.4 Okružie (16. storočie).....	25
2.5 Mariano Fortuny – šaty Delphos (19. – 20. storočie)	26
2.6 Suzanne Lenglen – prvá diva tenisu	28
2.7 Marilyn Monroe	29
2.8 Issey Miyake – Pleats Please	31
3 Firmy	33
3.1 Gérard Lognon (Paríž)	33
3.2 Ciment Pleating (Londýn).....	33
3.3 Rahman pleaters (Londýn)	34
3.4 Rosamanda pleaters (Londýn).....	35
3.5 Maison Barbagli (Toskánsko).....	35
3.6 Antonini Sisters (Rím)	36
3.7 Cipisek (Prešov)	37
3.8 Jankiv Siblings (Prešov)	38
3.9 Jule Waibel (Berlín, Londýn).....	39
4 Trendy	40
4.1 Iris Van Herpen.....	40
4.2 Miyake inak.....	41

4.3	Nendo	41
4.4	Nové materiály	43
4.5	Trojrozmerné povrchy	45
4.6	Haute couture x fast fashion	47
II.Praktická časť.....		51
5	Od tradície k budúcnosti módy.....	52
5.1	Vznik kolekcie.....	52
5.2	Moodboardy	52
5.3	Siluety.....	54
5.4	Použité materiály	54
5.4.1	Polyester	55
5.4.2	Polyamid	55
5.4.3	Viskóza	56
5.4.4	Bavlna	57
5.4.5	Koža.....	58
5.4.6	Elastan.....	58
5.5	Úprava materiálov.....	59
5.6	Farebnosť.....	59
5.7	Detaily	60
6	Odevná kolekcia.....	61
6.1	Model 1.....	61
6.2	Model 2.....	62
6.3	Model 3.....	63
6.4	Model 4.....	64
6.5	Model 5.....	65
6.6	Model 6.....	66
6.7	Model 7.....	67
6.8	Model 8.....	68
6.9	Model 9.....	69
6.10	Model 10.....	70
III.Projektová časť.....		72
7	Fotodokumentácia	73

Záver	79
Zoznam použitej literatúry	80
Zoznam internetových zdrojov	82
Zoznam iných zdrojov.....	83
Zoznam obrázkov	84
Zoznam zdrojov obrázkov.....	84
Zoznam použitých symbolov a skratiek.....	88
Zoznam príloh	89

ÚVOD

Predsavzatím tejto diplomovej práce je uviesť do povedomia remeselnú techniku plissé. Práca vo svojej teoretickej časti skúma počiatky vzniku a následný vývoj plisovania vo svete. V prvej polovici sa zameriam na vysvetlenie základných pojmov pre pochopenie celej problematiky, tak ako na natiernenie postupu výroby plissé z dostupných zdrojov. Môj záujem sa sústreďuje aj na prácu návrhárov minulého storočia a na najsvetlejšie momenty tejto pridanej hodnoty materiálu. V teoretickej časti sa rovnako pokúsím zmapovať aktuálnu situáciu v Európe, čo znamená, že sa zameriam na fungujúce firmy a značky, ktoré sa venujú plisovaniu. Záverom teoretickej časti by som rada zodpovedala otázku kam sa táto technika ešte môže posunúť a moja pozornosť bude smerovať k posledným trendom v rámci plissé.

V praktickej časti diplomovej práce pôjde predovšetkým o zhotovenie odevnej kolekcie a vytváranie plisovaných štruktúr priamo do mojej autorskej kolekcie. Na základe praxe bude v tejto časti diplomovej práce popísaný postup práce v rámci neodhalenia výrobného tajomstva firmy, s ktorou spolupracujem na vytváraní plissé.

Táto diplomová práca by mala byť určená pre všetkých, ktorých zaujíma toto remeslo spracovania materiálov. Predovšetkým by mohla pomôcť študentom stredných a vysokých škôl so zameraním na textil.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PLISSÉ

„*Plissé – textília trvalo stvárnená do úzkých aj širokých záhybov pozdĺžnych, priečnych alebo šikmých pomocou tlaku a pary ručne, ale aj mechanicky na plisovacích strojoch. Plissé tvorí ozdobu sukni, šiat, blúzok a podobne.*“ (Teršl, 1994).

Plisovanie alebo plissé je starodávna technika meniaci tvar materiálu. Jednotlivé sklady sú záhybmi vytvorenými na požadovanom kuse materiálu. Tieto súvisiace pojmy sa líšia podľa jazyka, konkrétne v angličtine sú to pojmy ako *pleats* a *folds*. Charakteristickým znakom je textúra, nevyhnutný element designu, na základe ktorého princípov môžeme meniť lom svetla a efekty na odevu. Vzory sa pohybujú v rozmedzí tých najzákladnejších až po tie komplexné. Inšpirácia a vplyvy majú korene v histórii a tradícii.

Plissé patrí do kategórie módy a odievania, s ohľadom na design, vďaka jeho princípom a aplikáciám na látku. Pomocou látky môžeme transformovať jednotlivé nápady do odevných dizajnových produktov. Aj Treptowová (2013) tvrdí, že látka je len surový módnny materiál. Tento odevný materiál je často aj zdrojom inšpirácie. Christian Dior taktiež tvoril svoje modely na základe impulzu z matérie. Sám Dior (2009) povedal, že látka nie je iba vyjadrením sna návrhára, ale rovnako podnecuje nápady. Mnohí z návrhárov si vopred vyberajú textílie pred zhotovením jednotlivých modelov, alebo celej odevnej kolekcie. Uprednostňujú inšpiráciu samotnou textúrou alebo správaním sa daného materiálu, hľadajúc perfektný tvar pre ten ktorý model. Látka je vyberaná za predpokladu kompatibility faktorov ako sú: sezóna, požadovaná línia, silueta, priemerná cena na cielený trh a farba. Avšak farba môže byť prispôsobená v neskoršom štádiu výroby, narozdiel od textúry a iných vlastností zostávajúcích konštantnými. Jonesová (2011) uvádza, že látka alebo materiál, z ktorej je vyrábaný odev, môže určovať úspech alebo zlyhanie návrhu vyzerajúceho dobre na papieri.

Princípy designu v móde majú význam pre vytváranie nových usporiadaní už známych prvkov. Talent dizajnéra tkvie v používaní týchto zložiek v jedinečných kombináciách podporujúcich spotrebu. Deväť princípov designu stanovuje Jonesová (2011) ako: opakovanie, rytmus, gradáciu, kontrast, harmóniu, balanciu, úmernosť a telesné vnemy.

Najjednoduchšie časti designu ako celku módnej tvorby sú silueta, línia, pomer a štruktúra. Silueta vyobrazuje celkový obrys odevu meniaceho sa na základe pozorovacieho uhla pri pohybe tela. Línia, využívaná v nekončiacich sa variáciách, rôznych smeroch, tvrdosti či mäkkosti, podporuje emocionálne, psychologické a estetické reakcie zdôrazňujúc

alebo zakrývajú znaky ľudského tela. Pomer je spôsob vyjadrujúci vizuálne spájanie separátnych častí do jednotného celku. Treptová (2013) stanovila vzťah medzi telom a odevom nie iba ako vizuálny, ale aj ako zmyslový. Na základe tohto faktora sú textúry veľmi dôležité. Preto by mal byť návrhár oboznámený s vlastnosťami rozličných materiálov. Veľa návrhov môže byť prenesených na papier alebo obrazovku, no pokiaľ nie je zvolená ideálna štruktúra (hmotnosť, omak, zloženie), požadovaný výsledok nie je možné dosiahnuť. Jonesová (2011) vo svojej práci uvádza, že tvorenie je záležitosťou mixovania elementov novým spôsobom s cieľom vytvoriť kombinácie a produkty.

Sklady prezentujú princípy ako opakovanie línií a vzorov, rytmus, štruktúralny kontrast, vyžarovanie ako je to v prípade slnečnicového plissé označujúce sa vo francúzštine ako *plissé soleil*, poprípade v angličtine ako *sunray pleats*, čo doslova vyjadruje už spomínané žiarenie. Telesné vnemy poskytujú hmatovú skúsenosť. Kontrast textúry zdôrazňuje rozdiely medzi oblečením, tvarmi tela a pokožky ako takej, pridávajú štýl, náladu a pôvab danému *look-u*.

Pokiaľ ide o terminológiu, sklady, záhyby a iné, Wollfová (1996) klasifikuje túto skupinu textúr ako systematické skladanie, pozostávajúce z plisovania, skladania a nariašenia. Definuje sklady ako namerané záhyby vytvárajúce hrany látky, ktoré sú upevnené pomocou šitia. Bez tohto zachytenia by sa sklady stali voľnými záhybmi neobmedzene pokračujúcimi. Tieto záhyby si avšak môžu sami určiť nové a prítlačivé situovanie.

Na základe Diorových myšlienok u neho vzniká predpoklad, že plissé je možné zaradiť do takzvanej *high fashion*, ale taktiež predpokladá, že tento trend bude pretrvávať do budúcnosti. Z jeho opisu môžeme plissé charakterizovať ako veľmi ženské, efektívne a dodávajúce pohyb. Vždy poskytuje vizuálnu jednoduchosť, ktorú Dior preferoval. Od plissé môžeme očakávať ľahkosť v odievaní namiesto ťažkopádneho vypchávania a vystužovania. Veľkou výhodou plisovaného materiálu je schopnosť zoštíhľovať, prípadne zakrývať či tvarovať požadované partie predovšetkým ženského tela. Môžeme teda hovoriť o všestrannosti tejto úpravy materiálov. Pod pojmom všestrannosť máme na mysli rôzne typy skladov vytvorených pomocou foriem, ktoré budú podrobnejšie charakterizované v ďalšej časti tejto diplomovej práce.

Plissé môžeme definovať ako sériu malých záhybov nachádzajúcich sa vo väčšom počte za sebou, vyrobených predovšetkým z textílie. Fixácia tvaru je dosiahnutá za pomoci parného kotla. Pri tomto procese sú dôležité pôsobiace faktory ako čas, tlak a teplota.

Vďaka vplyvu tepla alebo chemického procesu sa požadovaný účinok zachováva, trvácnosť závisí od zvoleného materiálu. Materiály prírodného pôvodu musia podstupovať iba suché ošetrovanie, inak môže dôjsť k práve spomínanej strate plissé efektu. Túto úpravu materiálu predovšetkým spracúvajú špecializované spoločnosti. Aby sa maximalizovalo jeho používanie, je zásadne dôležité zväžiť aspekty designu, ktorý je pri výrobe plissé využívaný.

1.1 Technológia a materiály

Pri tvorbe odevu je možné použiť mnoho metód a technológií, ktoré dodajú jednotlivým kusom látky špecifický vzhľad a podobu. Pri využívaní plisovania respektíve záhybov je možné dodať oblečeniu určitý tvar. Táto metóda alebo technológia pridáva odevu hlavne na objeme, čiže ho rozširuje a robí ho väčším a priestornejším. Je možné využívať jednak pravidelne sa opakujúce vzory a záhyby, ale taktiež aj nepravidelné a meniace sa tvary na oblečení. Dá sa konštatovať, že vo veľkej miere prevažuje pravidelné striedanie a opakovanie sa toho istého vzoru či záhybu. Jednotlivé záhyby je možné vytvoriť pomocou prešitia daného materiálu, no taktiež sa dajú použiť chemické prostriedky. Ďalšou metódou ako uchovávať záhyby natrvalo, je využitie kombinácie tepla a tlaku, čo je taktiež účinná forma postupu ako dosiahnuť želaný efekt. Obmedzovanie používania chemických prostriedkov na plisovanie materiálov je žiadúce, keďže je možné chrániť prírodu a neznečisťovať odpadové vody toxickými prostriedkami. Aj na tento fakt by mal prihliadať tvorca odevu, čím sa zaradí k zodpovednému a udržateľnému navrhovaniu odevov. Jednotlivé záhyby a návrhy odzrkadľujú predstavu autora či návrhara, pričom sa nápadom medze nekladú. Dôležitým aspektom je ale správna voľba materiálu, keďže určite nie všetky typy materiálu a látok sú vhodné na tvorbu odevu za využitia plisovacej techniky. Napríklad materiály strednej a veľkej hmotnosti sú nevhodné, návrhar by mal skôr voliť materiály nízkej hmotnosti (Baughová, 2011).

Typickým príkladom materiálu s nízkou hmotnosťou je polyesterová textília, ktorú je možné jednoducho formovať len za pomoci tepla a tlaku. Ďalším plusovým bodom pre tento materiál je vyššia odolnosť voči strate formy oproti odevom vytvorených z prírodných vlákien. U polyesterovej látky forma pretrváva až do teplôt 121 stupňov Celzia, kde od tejto teploty sa forma pozvoľne stráca. Samozrejme tento materiál nie je jediný vhodný a je možné použiť aj ďalšie látky prevažne s nízkou hmotnosťou. Plisovať sa takto dajú jednotlivé kusy látok, ale aj metráž. Baughová (2011) vo svojej publikácii zmieňuje,

že materiál použitý na plisovanie by mal obsahovať najmenej 60% polyesteru, aby bol efekt záhybov a plisovania trvalý. K prednostiam polyesterovej látky bezpochyby patrí jej pružnosť či nízky objem a hmotnosť. Naopak k negatívam je možné priradiť stratu efektu plisovania pri vyšších teplotách, taktiež zadržiavania telesnej teploty.

Vznik termoplastických vlákien akými sú napríklad polyester a nylon umožnil nové štruktúry fixovania hlavne za pomoci tepla (Baughová, 2011). Práve teplom je možné dosiahnuť, aby sa aj jednoduchý a lacný materiál pretvoril do niečoho vizuálne zaujímavejšieho. Typicky sa plisovanie používa napríklad pri tvorbe dámskych plášťov či nepremokavých bünd.

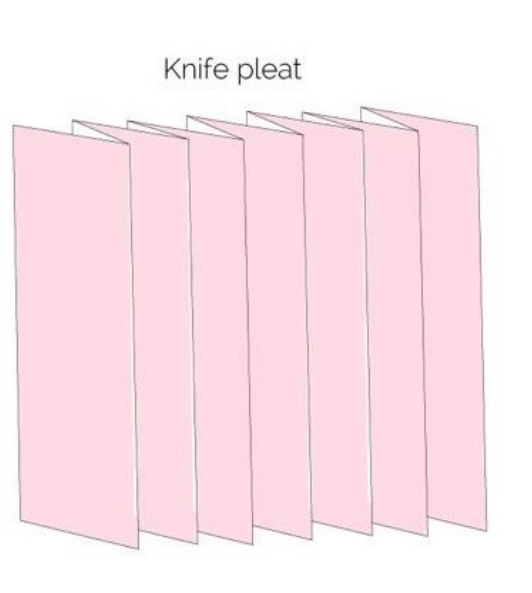
K luxusnejším materiálom je možné bezpochyby zaradiť hodvábné vlákna, ktoré sú typické svojou krásou, makkosťou či leskom. Tento typ hodvábanej textilie je ale potrebné upravovať za použitia chemických technológií. Aj z takéhoto materiálu je teda možné vytvoriť plisovaný odev s trvalým efektom. Navrhári zväčša volia čínsky hodváb, organzu, žoržet či šifón na tvorbu luxusnejších a drahších modelov oblečenia. K prednostiam využitia hodvábného materiálu patrí jeho plastický povrch, pružnosť, rozťažnosť či dobré splývavanie materiálu. Ďalšou nespornou výhodou je celistvosť švou. K nedostatkom hodvábného materiálu je možné zaradiť obtiažnosť pri strihaní a šití, či nemožnosť žehlenia švou. Tento typ materiálu sa zväčša nekombinuje s iným typom materiálu. Dá sa konštatovať, že obvyklý obsah vlákna je tvorený so 100% hodvábnym materiálom (Baughová, 2011).

Ďalším typom materiálu využívaným na plisovanie je bavlna, ktorá sa upravuje na požadovaný tvar jednak za využitia tepla, ale aj pomocou chemického procesu. V minulosti sa tradičnejšie využívalo pravidelne zvršňovanie trebárs na rukávoch či ženských sukniach. Dnešný trend dáva čím ďalej, tým viac do popredia nejasne definovaný vzor, ktorý je možné popísať ako pokrčenie či pohnutie. Aj pri bavlně sa volia materiály, ktoré majú nižšiu hmotnosť a používa sa na prevažne ležernejšie návrhy. To dodáva kontrast k hodvábu, ktorý sa volí klasicky pri tvorbe drahších návrhov. Prednosťou voľby bavlneného materiálu je vhodnosť na jednoduché strihy, ďalej bavlna rozširuje siluetu, ale dodáva oblečeniu aj členitý povrch s mäkkším omakom ako to je aj pri iných materiáloch. Nedostatkami bavlneného materiálu je obtiažnosť žehlenia švou, znižovanie efektov plisovania pri chemickom čistení a za použitia vysokých teplôt. Ďalej je negatívom relatívne nižšia splývavosť materiálu (Baughová, 2011).

1.2 Základná typológia skladov

Ako už bolo mnohokrát spomenuté v tejto diplomovej práci, plisovanie je spôsob skladania tkanín a textílii do rôznych tvarov a na rôzne spôsoby. Výsledným efektom je vytvorenie plnosti odevu a dodanie pridanej hodnoty. Existuje nespočetné množstvo spôsobov ako vytvoriť plisovaný vzor. Bolo by nemožné všetky metódy skladania látky – teda plisovania popísať v rámci jednej práce, no je určite vhodné si priblížiť aspoň pár základných metód plisovania, ktoré sú najčastejšie využívané v najväčšom počte.

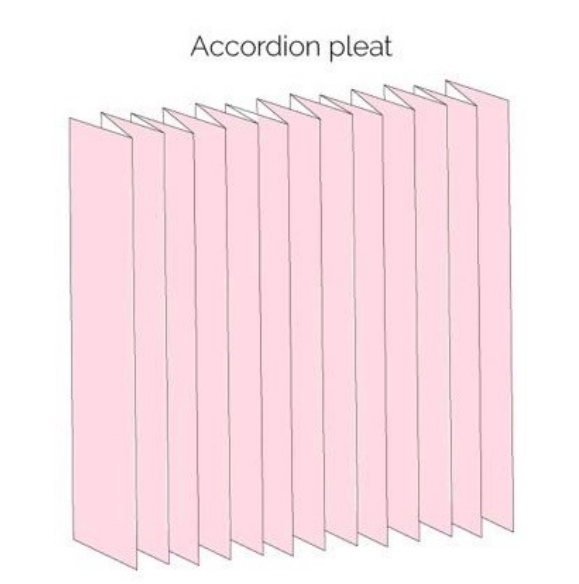
Prvou metódou plisovania je používanie takzvaného nožového záhybu, z anglického *knife pleat*. Táto metóda, respektíve technológia skladania látok je pravdepodobne najvyužívanejšou metódou v oblasti plisovania. Tento vzor sa vytvorí tak, že sa skladajú 2 záhyby rovnakej šírky. Vonkajší záhyb je viditeľný a vnútorný záhyb je skrytý za tým vonkajším. Oba záhyby smerujú do jednej strany, konečný efekt je dosiahnutý za využitia tlaku. Tradične sa táto metóda využíva pri tvorbe kiltov. Jedná sa o tzv. ploché plissé (Elliott, 2015).

Obr. 1 Nožový sklad (Elliott, 2015)

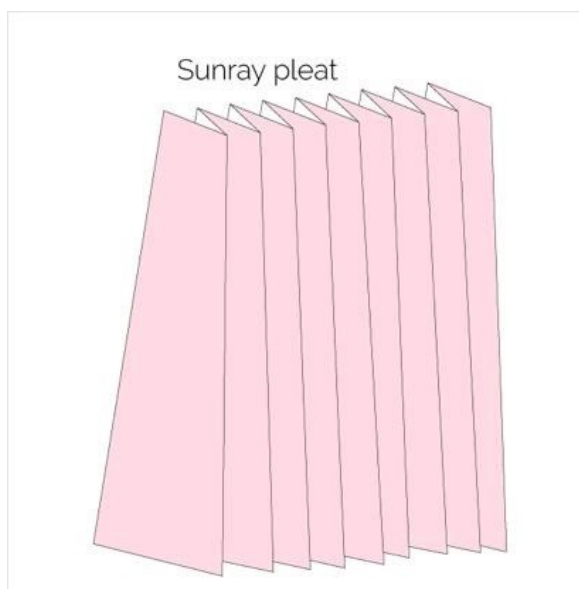
Druhým známym tvarom vytvoreným pomocou plisovania je akordeonový záhyb. Už z názvu je zrejmé, že konečný efekt sa nápadne bude podobáť na hudobný nástroj akordeón. Akordeónový záhyb je v podstate zmenšenou verziou nožového záhybu, ktorá však zasahuje svojím tvarom do priestoru. Vytvorené záhyby sú užšie ako v prípade nožo-

vého záhybu. Na vytvorenie akordeónových záhybov je potrebné využiť nielen hrubú silu, ale je potrebné využiť aj teplo a tlak za pôsobenia času, čím docielime dlhodobý udržateľný tvar bez straty tvaru (Elliott, 2015).

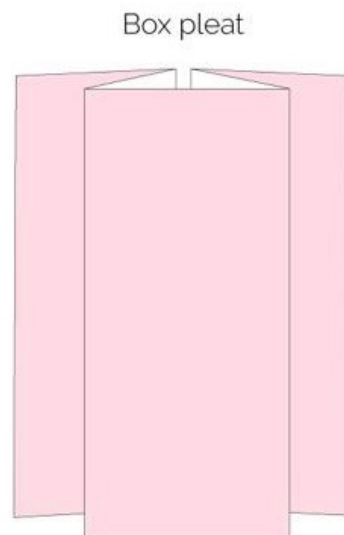
Obr. 2 Akordeonový sklad (Elliott, 2015)

Slniečnicový záhyb opäť trochu vychádza z predošlého akordeonového záhybu, viacmenej má svoje špecifiká. V prípade akordeonového záhybu je šírka všetkých záhybov vo všetkých miestach úplne rovnaká a nemenná, no v prípade slnečnicového vzoru dochádza k postupnému nárastu šírky smerom zhora nadol. Čiže šírka jedného záhybu v jeho hornej časti je menšia ako je to v časti dolnej. Aj na dosiahnutie tohoto vzoru je potrebné tepelné ošetrenie, aby bol tvar zachovaný v dlhodobom horizonte (Elliott, 2015).

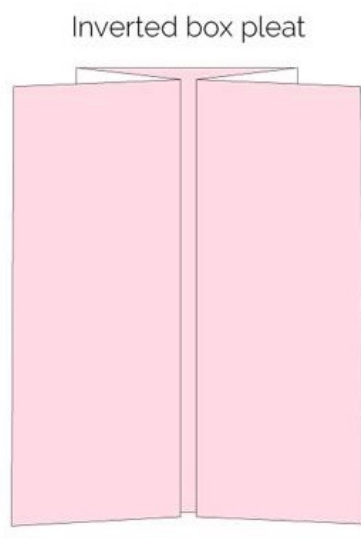
Obr. 3 Slniečnicový sklad (Elliott, 2015)

Boxové záhyby sú tvorené dvomi nožovými záhybmi, ktoré sú ale podstatne širšie ako je to pri klasickom nožovom záhybe. Tieto záhyby sú kvôli svojej šírke od seba viac vzdialené ako to bolo v predchádzajúcich prípadoch. Vnútorne záhyby tohoto vzoru nemusia byť úplne rovnaké a často sú používané ako samostatné záhyby. Ak sa pridá k vnútorným záhybom ešte jeden sklad, vznikne tzv. *double box plissé* vzor (Elliott, 2015).

Obr. 4 Boxový sklad (Elliott, 2015)

Opakom boxového plisovacieho vzoru je reverzný plisovací vzor, ktorý, ako názov napovedá, je tvorený rovnakým štýlom presne naopak. V tomto prípade dva nožové záhyby smerujú k sebe a nie od seba, ako to je v prípade klasického boxového vzoru. Tieto záhyby u reverzného, respektíve opačného boxového vzoru sú nasmerované k sebe a do stredu, aby vytvorili plnosť daného odevu. Opačný alebo reverzný boxový vzor sa zvykne využívať najmä pri rukávových hlavicích k vytvoreniu už spomínanej plnosti (Elliott, 2015).

Obr. 5 Inverzný boxový sklad (Elliott, 2015)

Týchto 5 plisovacích vzorov sa radí medzi základné vzory, no ako už bolo spomínané, počet jednotlivých plisovacích vzorov je nespočetný a záleží len na nápade a fantázii daného umelca.

2 HISTÓRIA

Táto časť diplomovej práce bude zameraná na pôvod a históriu plissé. Bude to vhodný odrazový mostík k ďalšej časti, keďže práve tu bude možné pochopiť zrodenie tohoto typu úpravy materiálu. Začiatky siahajú až k starovekému Egyptu či k severským Vikingom. Táto časť diplomovej práce bude zakončená až koncom 20. storočia, kedy bude táto historická kapitola uzatvorená slávnym japonským návrhárom Isseyom Miyakeiom.

2.1 Egypt

Textílie sú v egyptských hroboch extrémne bežné, aj keď neporušené odevy sú zriedkavými nálezmi a ich následné ošetrovanie je ešte náročnejšie. Druh popisovanej tuniky zobrazenej na obrázku č. 1, s priliehavým strihom a dlhým rukávom, bol vidieť na viacerých miestach. Momentálne sa jeden nachádza v múzeu Louvre v Paríži v oddelení egyptských starožitností pri predmetoch z každodenného života. Je ho možné nájsť podľa identifikačného čísla E 12026, jednak na oficiálnych stránkach múzea alebo aj priamo v parížskom múzeu Louvre. Napriek tomu, je nezvyčajné, že si tento kus odevu zachoval svoje pôvodné horizontálne záhyby a v celej svojej dĺžke prežil. Predpokladá sa, že tunika bola nosená predtým, než ju konečne zrolovali a umiestnili do hrobu okolo roku 2000 pred naším letopočtom (Louvre, 2019).

Obr. 6 Lanová plisovaná tunika (Louvre, 2019)

Tunika je zložená z troch kusov ľanového materiálu zošitého dokopy. Jeden kus bol navrhnutý okolo celého tela a siahal do úrovne podpažia. Je spojený pozdĺž ľavej strany

dlhými a voľnými stehmi. Ramená a rukávy pozostávajú z dvoch kusov tvoriacich sedlo, pripravené k hornému okraju takzvanej „sukne“ takým spôsobom, aby sa zachoval výstrih do tvaru V na prednom aj zadnom diely. Tento veľmi rovný strih mal obopínať telo od zápästia po členky.

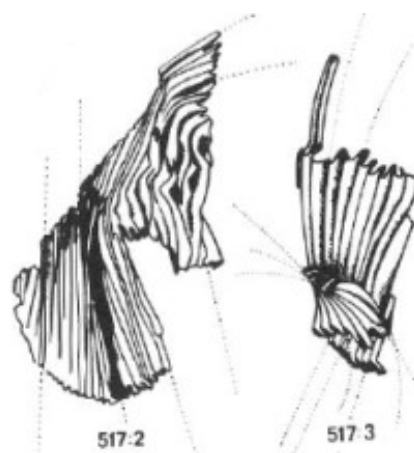
Nie je presne známe, ako bolo toto plisovanie dosiahnuté – či už ručne, alebo snád' použitím záhadných dosiek (Andreu, 1997), videných v niektorých múzeách. V obidvoch prípadoch by bola tkanina v priebehu procesu mokrá. Všetky odevy s dlhými rukávami tvarované do písmena T s horizontálnym plisovaním, ktoré sú dnes známe, boli pred samotným procesom zložené na štyrikrát (Andreu, 1997). Aspoň pätnásť kusov takéhoto typu odevu bolo objavených pri vykopávkach od konca devätnásteho storočia. Táto starodávna technika zdobenia odevov bola využívaná predovšetkým ako symbol moci a bohatstva (Andreu, 1997). Keďže toto skladanie prírodných materiálov nebolo jednoduché ani lacné a trvalo veľa času, považovalo sa za určitý luxus. Vyčerpávajúca nebola len ručná práca, no akonáhle sa odev opral, záhyby zmizli a celý proces sa musel zopakovať. Rovnako ako všetky ostatné v egyptskom meste Asyut, hrobka s číslom trinásť bola kolektívnym hrobom. Umiestnené v ňom boli štyri anonymné rakvy. Jedna z nich obsahovala zrolované guľičky z látky. Niektoré z nich sa ukázali ako horizontálne plisované tuniky, avšak iba jedna mohla byť zachovaná (Andreu, 1997). Na základe uložených zbraní na rakve sa vedci domnievajú, že pochované telo patrilo mužovi, čo však nemusí byť nevyhnutnou pravdou. Ostatné tuniky do tvaru písmena T s dlhými rukávami, podľa archeológov, pochádzajú z ženských hrobiek. Tie datované sa pohybujú od piatej až po jedenástu dynastiu, medzi rokmi 2500 – 2000 pred našim letopočtom.

Niekoľko kusov horizontálne skladaného rúcha prežilo, ale existuje len jedno obrazové znázornenie takéhoto odevu a zdá sa, že je bez rukávov. Egyptský odev so zastúpením v nespočetných obrazoch predstavuje jeden problém. Prečo hroby prinášajú objekty rozdielne od tých poznaných z malieb, reliéfov a sôch?

2.2 Vikingovia vo Švédsku

Ďalšie nálezy plissé boli objavené vo Vikingských hrobch vo Švédsku už v roku 1050 (Lindblom, 1993). Vykopávanie vikingského mesta Birka prebiehalo hlavne v 70. rokoch minulého storočia. Napriek vtedajším pomerne presným nákresom rôznych hrobov, sa ob-

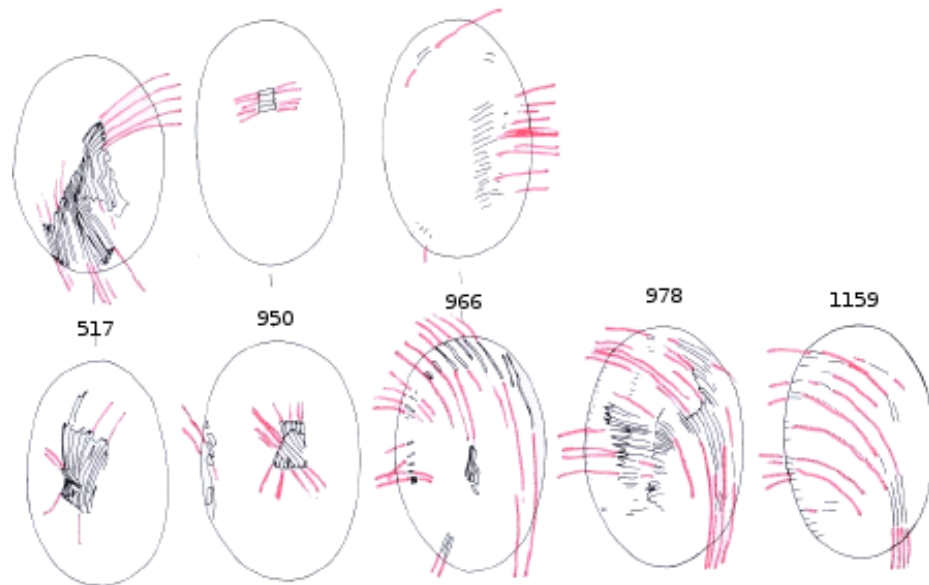
javené textilie nepovažovali za dôležité. Neskôr tieto fragmenty analyzovala Agnes Geijer v roku 1994 a reanalyzovala ich Inga Hägg v rokoch 1974 a 1986.

Obr. 7 Najväčšie plisované kusy plátna z hrobu 517 v Birke (Hägg, 1984)

Materiál nachádzajúci sa v meste považovanom za prvé švédske pochádza z 9. a 10. storočia. Na základe správy Häggovej (1984) bolo v Birke 52 ženských hrobov s fragmentmi pravdepodobne patriacimi k posteľnej bielizni. Nanešťastie, tieto nájdené nálezy sú malé a preto poskytujú málo informácií o strihu odevu.

Z týchto 52 hrobov, väčšina obsahovala nálezy obyčajného ľanového plátna. Avšak zvyšných 21 hrobov obsahovalo stopy ľanovej tkaniny skladanej veľmi špecifickým spôsobom, čím vznikli stojaté záhyby s hĺbkou približne 2-3 milimetre. Podľa Häggovej (1984) sa plisovanie dosahovalo nazhromaždením tkaniny ihlou a niťou, následným stiahnutím nite, nasledujúcim navlhčením tkaniny, jej natíhanutím a ponechaním vysušenia pred odstránením nite.

Obr. 8 Zdôraznenie pravdepodobného pokračovania plissé od Ingy Hägg (1984)

Prax plissovania sa stáva zrejme bežnejšou v 10. storočí, keďže iba tri z dvadsaťjeden prípadov plisovaného plátna sa nachádzajú v hroboch z 9. storočia.

2.3 Fustanella

Fustanella je tradičný odev bežne nosený mužmi na Balkáne v 13. storočí. V dnešných časoch je tento odev súčasťou tradičných albánskych a gréckych šiat, nosiaci sa najmä gréckymi vojenskými jednotkami a albánskymi ľudovými tanečníkmi. Niektorí vedci sa domnievajú, že sa vyvinul z rímskej togy. Mnohé sochy rímskych cisárov sú oblečené do plisovaného kiltu s dĺžkou po kolená (Verinis, 2005). V chladnejších oblastiach bolo zvykom pridávať viac záhybov.

Obr. 9 Grécka fustanella (Why Athens, 2019)

Predpokladá sa, že fustanella bola pôvodne južná albánska výbava Toskov, predstavená v Grécku počas osmanskej okupácie (Verinis, 2005). Používanie tohoto odevu bolo rozširované albánskymi skupinami cez Epirus do Grécka v 18. a 19. Storočí (Barrows, 2014). Podobné šatstvo existuje ako súčasť ľudového kroja v Rumunsku a na ďalekom východe v Sýrii. Mnohí vlastenci z každej strany tvrdia, že odev je domorodým výtvorom. Podobnosti s historickými šatami v literatúre a na umeleckých predmetoch nedokážu tieto tvrdenia preukázať alebo vyvrátiť.

V závislosti od spoločenského postavenia nositeľa, sa materiály používané pri výrobe fustanelly pohybovali od ľanu alebo vlnenej tkaniny pre dedičanov po luxusné hodváby pre bohatšiu skupinu ľudí (Barrows, 2005). Niektorí Gréci, ako napríklad generál Theodoros Kolokotronis, mali vo svojich odevoch takmer štyristo záhybov, jeden za každý rok tureckého panstva nad Gréckom. Keďže bola fustanella veľmi náročná na pracovnú silu aj na náklady, stal sa z nej odev propagujúci bohatstvo a dôležitosť nositeľa (Verinis, 2005).

2.4 Okružie (16. storočie)

Okružie je prvok oblečenia pravdepodobne najviac spojovaného s alžbetinským Anglickom. Jedná sa o biely golier nosený mužmi, ženami ba dokonca aj deťmi naprieč všetkými spoločenskými vrstvami od deväťdesiatych rokov 16. storočia, kedy sa zo žabó stal pevný vzpriamený límeč obklopujúci hlavu, niekedy siahajúc až po šírku ramien. Tento okrúhly golier však potreboval podporu drôtenej konštrukcie nazývanej *supportasse* pre dosiahnutie žiadúceho módného tvaru. Vo Veľkej Británii je známe aj pod názvom *goffered frill*, čo sa dá u nás preložiť ako „ruka v ruke“. Tento názov sa vzťahuje na kúsok čipky stlačenej medzi záhyby za pomoci horúcej žehličky.

Obr. 10 Kráľovna Alžbeta I. (Livia, 2014)

Používaný materiál bol zvyčajne ľan alebo bavlna, zakončený už spomínanou čipkou alebo dekoratívnym vystrihovaním vzoru. Od šesťdesiatych rokov 16. storočia sprostredkovala výroba škrobu zväčšovanie okružia. K dispozícii boli aj farebné škroby, no najčastejšie, okrem bielej, bolo využívané modré farbivo pre zdôraznenie ešte väčšieho kontrastu voči bledej pleti považovanej v tom čase za módnú (Bradfield, 1970).

V rokoch 1580 až 1610 bol populárny hviezdicovitý typ pozostávajúci zo šiestich yardov materiálu, v prepočte 5,5 metra, naškrobeného do 600 záhybov vyčnievajúcich približne osem centimetrov od krku. Tradičnejšie a predovšetkým menšie verzie sa nosili a zažili oživenie do roku 1600 (Bradfield, 1970).

2.5 Mariano Fortuny – šaty Delphos (19. – 20. storočie)

Mariano Fortuny žijúci v rokoch 1871 až 1949 bol španielskym umelcom a dizajnérom zaznamenajúcim mnoho významných vynálezov. Jeho najúspešnejší patent bol pre šaty „Delphos“, prvýkrát navrhnuté v roku 1907. Jemne pletené hodvábne šaty predstavovali klasickú, ideálnu formu oslobodzujúcu ženy od obmedzení korzetov, momentálne sa vyznačujúcu štýlom Fortuny.

Obr. 11 Šaty Delphos (Museum of Applied Arts & Sciences, 2019)

Tieto šaty nosili na začiatku dvadsiateho storočia niektoré z najpopulárnejších žien Európy a Ameriky. Fortuny ich opakoval len s drobnými variáciami v priebehu ďalších štyridsiatich rokov. Sám seba videl ako umelca a nemal ani len snahu stať sa súčasťou vysokej módy a neustále sa meniť. Splynul svoju lásku k stredovekej histórii a klasickému Grécku s fascináciou pre technológiu a zručnosti remeselníka.

Modely „Delphos“ boli farbené individuálne v širokej škále nezvyčajných farieb. Jemný hodváb bol spracovávaný na porcelánových valcoch určených na vytvorenie subtilných, nepravidelných záhybov, ktoré sú jednou z jeho mnohých inovácií. Tieto šaty boli nakoniec tesne zrolované do tvaru guľe, umiestnené do malého hodvábneho vrečka. Výrobný proces sa uskutočňoval v paláci Palazzo Orfei v Benátkach, kde Fortuny strávil najkreatívnejšie obdobie svojho života.

Tento dizajn bol natoľko úspešný, že v roku 1927, americký dizajnér interiérov, Elsie McNeill, posunul Fortunyho prácu na ďalší level. Tento projekt sa ukázal byť veľmi úspešným, až kým druhá svetová vojna urobila dovoz nemožným.

Konkrétne šaty na obrázku č. 6 sú majetkom Múzea úžitkového umenia a vied v Austrálii v meste Sydney od 10. mája 1984. Môžeme ich dohľadať pod evidenčným číslom

A10225. Všetky vyššie uvedené informácie poskytujú stránky MAAS-u (Museum of Applied Arts & Sciences, 2019).

2.6 Suzanne Lenglen – prvá diva tenisu

V rokoch 1919 až 1926, kedy francúzska tenistka Suzanne Lenglen dominovala na wimbledonskom finále, pokúsila sa o reformáciu oblečenia na kurte. Viac než pred 90 rokmi sa módny časopis Vogue vyjadril na jej adresu: „*francúzska šampiónka nosí kostým, ktorý je mimoriadne chic v poskytovanej voľnosti, primeranosti a dokonalosti svojich jednoduchých línií*“. (Borrelli – Persson, 2016). Lenglen sa obliekala *à la mode* na kurte, aj mimo neho. Zahodila korzety, turnýry, spodničky a dala prednosť bezrukávovým, a na tú dobu relatívne krátkym, dizajnovým šatám umožňujúcim pohyb.

Jej „uniforma“ pozostávala z jedného kusu plisovaných šiat, zhotovených z *crepe de Chine* – krepdešinu s bielymi punčochami a takzvanými „Lenglenovej topánkami“ vyrobenými v Británii. Svoje čierne krátke vlasy si držala na mieste pomocou širokých farebných čeleniek. New York Times v roku 1921 vyhlásil, že to bolo jej zvykom nosiť na prvé vystúpenie oranžovú, zatiaľ čo na druhé nosila karmínovú červenú (Borrelli - Persson, 2016). Po hre, sa prezliekla do monogamného kardigánu. Toto, ako aj plisované šaty, pre ňu zhotovil francúzsky návrhár Jean Patou.

Práve táto spolupráca vytvorila nový ženský ideál stelesnený touto tenisovou hráčkou. Po objavení sa Lenglenovej v časopise Vogue odetej do módy od Patoua, sa tento módny magazín vyjadril, že tri štvrtiny dennej módy ponúkanej v Paríži sú športového typu. Jednoduché, praktické a mladistvé oblečenie predstavujúce vplyv, ktorý sa čoraz viac cíti vo svojej koži mimo oblasť aktívneho športu, no zastáva miesto v bežnom obliekaní počas dňa, na voľný čas alebo na cestách.

Suzanne Lenglen dobre vedela ako vstúpiť do hry a zaviesť pravidlá štýlu nie len na tenisovom kurte, ale aj vo svojom osobnom živote. Preto si plne zaslúžila aj svoju prezývku „*La Divine*“ sprevádzajú tak ikonickým plissé.

Obr. 12 Suzanne Lenglen (Iriart, 2018)

2.7 Marilyn Monroe

Muž, ktorý vytvoril niektoré z najznámejších šiat 20. storočia a dopomohol tak k Hollywoodskému idálu, je William Trevilla prekvapivo málo známy. Bol to práve on, kto obliekol bohyňu strieborného plátna, Marilyn Monroe. Trevilla istotne vedel ako pozdvihnúť jej sexuálnu formu odievaním do pre neho typických plisovaných šiat strihaných pod 45° uhlom priliehajúcich na tých správnych miestach. Tento šéfkostymér pre Twentieth Century Fox raz povedal: „*Keď zomriem, nenechajte ma spopolniť, dajte ma vyplissovať.*“ (Kohler, 2017).

Obr. 13 Ikonické šaty Marilyn Monroe z filmu *Slamený vdovec* (iCollector.com, 2019)

Jedny z jeho preslávených šiat z filmu *Páni majú radšej blondínky* sú v skutočnosti vidieť iba na niekoľko sekúnd po zásahu cenzúry posudzujúcej ich ako príliš odhaľujúce. Sú vytvorené iba z jedného kruhu tkaniny a vyplisované do slnečnicového vzoru zo zlatého lamé. Dopĺňajú ich dve pružné železné tyče v tvare písmena V začínajúce sa v páse a siahajúce po prsnú líniu, aby tak formovali tvar tela. Na natáčaní do nich musela byť doslova zašitá. Keď neskôr požiadala o ich nosenie na Photoplay Awards v roku 1953, Trevilla odmietol. „*Bolo to fajn pre film, ale pre skutočný život je to príliš bláznivé a sexy. Takisto, tie šaty nemajú ani zips*“ povedal (Kohler, 2017). Marilyn však dosiahla, čo si zaumienila a znovu bola do nich zašitá. Návrhárovi však sľúbila, že si nechá jednoduchý účes a bude kráčať ako dáma, načo bola Joan Crawford citovaná ako povedala, že Monroe vyzerala vulgárne. Ale Monroe bola na druhý deň na prvých stránkach novín. A ten ďalší taktiež.

Medzi ďalšie ikonické šaty musíme zaradiť aj tie slonovinové okolo krku, vyfúknu-té vlakom v scéne z metra vo filme *Slamený vdovec*. No pritom odmietnuté samotným návrhárom slovami: „*tie malé, hlúpe šaty*“, avšak pre mnohých tie najznámejšie šaty v histórii filmu (Kohler, 2017). Tieto šaty mali svojim dizajnom odrážať nevinné správanie, krásu a zároveň zvodnosť dievčaťa v postave znázornenej v Marilyn. Travilla zvolil acetátový hodváb v slonovinej farbe opäť s úpravou plissé. Sukňa mala podohnutý lem a každý sklad bol ručne spracovaný a prišitý na miesto. Travilla vlastne vytvoril tri verzie týchto šiat. Jedny z nich boli predtým vlastnené herečkou Debbie Reynolds.

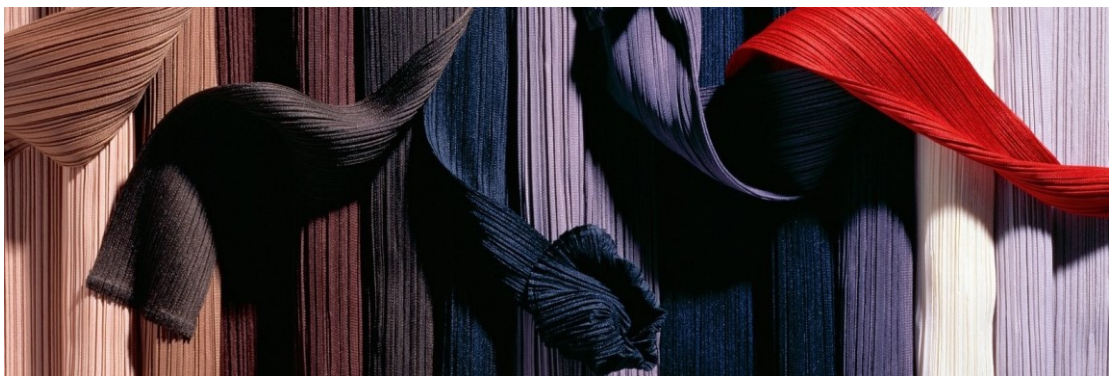

Obr. 14 Kostýmy zo seriálu *Dallas* (Kohler, 2017)

V osemdesiatych rokoch premenil sartoriálny štýl seriálu *Dallas*, kedy prepracoval kostýmy a vyhral cenu Emmy za svoje očarujúce výtvary. Dokonalým príkladom sú šaty opäť raz so slnečnicovým plissé, ktoré mala na sebe americká herečka Priscilla Presley.

2.8 Issey Miyake – Pleats Please

Od založenia svojho štúdia v roku 1970 Miyake vytváral textilie, odevy, doplnky a interiérové línie, ktoré majú korene v inovácii, kráse a silnej tradícii výroby. Z jeho technologicky inovatívnych, teplom vytlačených záhybov, až po odevy vyrobené z jednotlivých kusov látky, návrhár tlačil hranice toho, čo môže byť látka a ako súvisí s telom. V čase, keď sa móda stala skutočným štýlom, Miyake namiesto toho vyrábal odevy - od kolekcií *Pleats Please* po *A-P OC*, ktoré lichotili každému tvaru tela. "Moje šaty sa stávajú súčasťou niekoho, jeho fyzickou súčasťou," povedal Miyake. "Možno robím nástroje. Ľudia kupujú oblečenie stávajúce sa nástrojmi pre tvorivosť nositeľa."

Obr. 15 Inovatívna línia oblečenia od Isseya Miyakeho (Taschen, 2019)

Kolekcia s názvom *Pleats Please* vytvorená japonským návrharom Isseyom Miyakeom bola uvedená v roku 1993. Jednotlivé modely sú vyrobené z jediného kusu kvalitnej

100% polyesterovej tkaniny. Inovácia stojaca za touto kolekciou je v postupe výroby. Odevy sú najprv nastrihané dva a pol až trikrát väčšie než hotové výrobky. Jednotlivé, už zošité kusy sú ručne vkladané do tepelného lisu medzi dve listové papierové formy. Odev sa potom vytiahne už s trvalými záhybmi. Tento priemyselný proces umožňuje vytvoriť textúru a formu súčasne. Vertikálne, horizontálne či cik-cakovité plissovania je využívané na vytváranie rôznych efektov a architektonických tvarov.

Oblečenie z *Pleats Please* je charakteristické svojou funkčnosťou a praktičnosťou. Odevy sa ľahko skladujú, dokonca aj na cesty, nevyžadujú žehlenie, môžu sa prať a sušiť v priebehu niekoľkých minút. Ich tvaroslovie je jednoduché, v rozmanitých farbách. Na každú sezónu sú k dispozícii štandardné farby dopĺňané tými trendovými spolu s potlačou.

Ešte ako sedemdesiatosemročný Miyake je dôležitejší než kedykoľvek predtým a ovplyvňuje novú generáciu dizajnérov, ako sú Proenza Schouler, Jonathan Anderson a Naoki Takizawa. Na otvorení výstavy v Tokiu bol Miyake predstavený francúzskym premiérom, hodnosťou veliteľa čestnej légie. Úctyhodný hold revolučnému dizajnérovi, ktorý sa naďalej pozerá na výzvy, ktoré prinášajú svetu krásnejšie a udržateľnejšie miesto.

3 FIRMY

3.1 Gérard Lognon (Paríž)

Ateliér Lognon patrí medzi jeden z najznámejších ateliérov zaoberajúcich sa plissé. Bol založený v polovici 19. storočia Maisonom Gérardom Lognonom, po ktorom tento ateliér dodnes nesie meno. Jeho sídlo je možné nájsť priamo v srdci francúzskeho Paríža v historickom štúdiu zo 17. storočia. Medzi klientami tohoto módného domu môžeme nájsť mená ako Gabrielle Chanel, Christian Dior, Nina Ricci či dokonca Hubert de Givenchy. Zo súčasných mien módného priemyslu je určite potrebné spomenúť mená ako Vanessa Bruno, Claudine Ivari či dokonca aj Christine Phung. Všetky spomenuté mená, s ktorými spolupracuje Ateliér Lognon len utvrdzujú, že sa jedná o veľmi prestížnu spoločnosť zameranú na plissé. Potvrdzujú to aj vyjadrenia samotných umelcov či módných domov, ktorí hovoria o akomsi privilegii spolupracovať so značkou Lognon. Ateliér, ktorý bol vedený až štyroma generáciami Lognonovcov sa môže pýšiť iba parnými a lepenkovými formami, ktrých počet presahuje až tritisíc kusov. Všetky tieto formy sú mimoriadne zložité. Zaujímavosťou týchto foriem je, že väčšina z nich bola ručne kreslená, pričom každú z nich postupne zdokonaľovala nová generácia umelcov súborom vlastných inovácií. Najstaršia z nich dátuje svoj vznik okolo roku 1900, odkedy sa vlastne výrobné procesy ateliéru Lognon výrazne nezmenili. Niekedy v tejto spoločnosti pracovalo niečo vyše 60 zamestnancov, no na začiatku 21. storočia sa ich počet znížil len na číslo 11. Posledným z rodu Lognon bol Georges Lognon, ktorý už ale nemal nástupcu z vlastnej krvi, ktorý by po ňom prebral všetky znalosti, technológie a know-how, čo mohlo ohroziť budúcnosť celého biznisu fungujúceho cez dve storočia. Všetko sa to vyriešilo v roku 2013, kedy dcérska spoločnosť Chanel Paraffection módného domu Chanel spojila svoju budúcnosť s ateliérom Lognon, čím predišla zániku tohoto slávneho mena, ktorý tvorbe plissé zasvätil celú svoju dobu fungovania.

3.2 Ciment Pleating (Londýn)

Ďalšou významnou spoločnosťou zaoberajúcou sa plisovaním je Ciment Pleating. Táto malá rodinná firma bola založená v polovici tridsiatych rokov 20. storočia v anglickom Londýne. Vďaka tomuto faktu ju môžeme označiť za najstaršiu firmu produkujúcu plissé vo Veľkej Británii. Presne ako Ateliér Lognon, tak aj Ciment Pleating je rodinná firma, kde už tri generácie môžu byť hrdí na najvyššiu kvalitu svojich vlastných produktov. Táto

spoločnosť dodáva svoje výtvary nielen pre módné domy, ale aj pre rôznych návrhárov, domácich umelcov, vysoké školy zamerané na módnny priemysel, reklamné, divadelné a filmové produkcie. Keďže vo Veľkej Británii nie je masový odbyt po plisovaných výrobkoch, musí sa táto spoločnosť sústreďovať hlavne na takzvanú high-end klientelu, čo im ale neuberá na dôležitosti, ba naopak. Ciment Pleating sa preslávil spoluprácou s osobnosťami nielen módného priemyslu, ale hlavne verejne známymi osobami ako princezna z Walesu Diana, britská panovníčka a najstaršie vládnuca a žijúca hlava štátu kráľovna Alžbeta II., popová speváčka a herečka Stefani Joanne Angelina Germanotta známejšia pod prezývkou Lady Gaga či Victoria Beckham, ktorá kúsok od tejto spoločnosti prezentovala vo svetovo známom módnom časopise Vogue, čo tiež hovorí o kvalite tejto firmy. Ako uvádza samotná spoločnosť Ciment Pleating, pomocou ich tvorby si vybudovali ohromnú reputáciu a ohlas u zákazníkov, ktorým exportuje produkty nielen po celej Európe, ale aj do ďalšieho zvyšku sveta. K už spomenutým najznámejším zákazníkom je vhodné spomenúť mená a spoločnosti ako Jasper Conran, Royal House Opera, Mary Kantantzou, Karen Millen či Alexander McQueen. Momentálne Ciment Pleating sídli v mestečku Potters Bar asi 30 kilometrov od centra Londýna.

3.3 Rahman pleaters (Londýn)

Nadnesene by sme mohli o Rahman Pleaters hovoriť ako o výrazne mladšom súrodencovi už zmieňovanej plisovacej spoločnosti Ciment Pleating. Rahman Pleating bola založená v roku 1994 taktiež vo Veľkej Británii. Konkrétne to bolo v Stratforde, ktorý sa nachádza vo východnej časti Londýna. Výhodou je teda veľmi ľahká dostupnosť aj pre bežných zákazníkov, ktorý vyhľadávajú spoločnosť zameriavajúcu sa na plisovanie výrobkov, predovšetkým oblečenia. Keďže sa jedna bezpochyby o oveľa menšiu spoločnosť ako napríklad parížsky módnny dom Ateliér Lognon, Rahman Pleaters sa sústreďujú na dôkladné vykonávanie práce so zameraním na detail aj pre menej významnú klientelu než Chanel, Christian Dior či Hubert de Givenchy. Zároveň sa táto spoločnosť snaží vykonať ľubovoľné zadanie v čo najkratšom čase, tak aby bol každý zákazník spokojný. Z popisu a charakteristiky tejto spoločnosti je jasné, že sa zameriava na menších odberateľov ako v prípade vyššie popísaných firiem, no ani spoločnosť Rahman Pleaters sa nezaobišla bez zakázky od renomovanejších a verejne známejších spoločností. Ku príkladu môžeme uviesť trebarz zákaznícky dostupnejšie spoločnosti TopShop a River Island pôsobiace predovšetkým v Spojenom Kráľovstve Veľkej Británie. To značí, že v tejto spoločnosti majú skúsenosti jednak s ob-

jednávkami v rade od jedného kusu až po zakázky, ktoré presahovali objem 2500 jednotiek. Ako už bolo spomenuté vyššie, spoločnosť dbá na rýchle spracovanie objednávky, no najväčší dôraz kladie na kvalitu, vďaka čomu je Rahman Pleating veľmi obľúbená a žiadaná pri dopyte plisovaných výrobkov z rôznych materiálov a všelijakých tvarov. Práve o tejto spoločnosti a o firme Ciment Pleaters môžeme vyhlásiť, že sú akýmisi najväčšími hráčmi na britskom plisovacom trhu.

3.4 Rosamanda pleaters (Londýn)

Tretím zástupcom plisovania na britskom trhu je spoločnosť Rosamanda Pleaters, ktorej sídlo nájdeme v londýnskej časti zvanej Tottenham. Táto firma bola založená v polovici osemdesiatych rokov 20. storočia s cieľom poskytovať nielen kvalitné plisovacie služby, ale aj ďalší servis pre svojich klientov a to nie len v módnom priemysle, ale aj v rôznych, viac či menej, príbuzných odvetviach. Rosamanda Pleaters sa zameriava na požiadavky a špeciálne prania od módnych dómov, návrhárov, filmových, divadelných či televíznych producentov, no nevyhýbajú sa aj spolupráci so študentami či školami zameranými na toto odvetvie. Medzi najznámejších a vo svete módy najuznávanejších klientov Rosamanda Pleaters patrí Alexander McQueen, Christopher Kane, Jenny Packham, Zandra Rhodos, Mary Kantrantzou, Kitty Joseph, Mulberry, Debenhams, Markus Lupfer či Georgia Hardinge. Táto spoločnosť sa zameriava nielen na ručné plisovanie, ale aj na strojové plisovanie, kde disponujú až 14 technológickými strojmi, ktoré sú schopné vyplisovať látku so šírkou až jeden a pol metra. Vo svojej zbierke majú tiež obrovské množstvo vzorkovníč vrátane mnohých špeciálnych vzorov, z ktorých si každý vyberie podľa svojej potreby. Ak by ale niekomu daný výber nevyhovoval, tak vďaka viac ako štyridsať ročnej skúsenosti firmy Rosamanda Pleaters vám je schopná vytvoriť vzor presne podľa vašich špecifických požiadaviek a zadania. V prípade voľby tejto spoločnosti sa nemusíte báť, že zvolíte zle a vaše požiadavky v oblasti plissé nebudú splnené. Za všetko hovoria veľmi dobré recenzie od mnohých spokojných zákazníkov, ktorí služby Rosamanda Pleaters využívajú opakovane.

3.5 Maison Barbagli (Toskánsko)

Talianskym zástupcom v plisovacom priemysle je spoločnosť Maison Barbagli, ktorá bola založená v roku 1983. Jej sídlo nájdeme v talianskom mestečku Civitella in Val di Chiana, ktoré má necelých desaťtisíc obyvateľov. Toto maličké mestečko či väčšia obec sa na-

chádza v provincii Arezzo asi osemdesiat kilometrov juhovýchodne od Florencie. Maison Barbagli sa zameriava na klientelu, ktorá vyžaduje určitú službu na mieru podľa vlastného želania a preferencii. Jedná sa predovšetkým o ručnú prácu, kde dochádza k plisovaniu nielen rôznych odevov, ale v portfóliu tejto spoločnosti nájdeme mnohé kusy nábytku či taktiež aj bytové doplnky ako žalúzie či závesy. V jej zbierke nájdeme rôzne vzory, podľa ktorých vytvára finálne výtvary pre svojich zákazníkov. V tomto prípade sa v drivej väčšine jedná o malého odberateľa, ktorý požaduje maximálne pár kusov oblečenia od jedného druhu, čiže môžeme konštatovať, že spoločnosť nemá veľkokapacitný charakter výroby plisovaných produktov.

3.6 Antonini Sisters (Rím)

Rodinné krajčírstvo *Sorelle Antonini* alebo sestry Antoniniové sú známe výrobou plissé pre slonovinové šaty dvíhajúce sa po stehnách už spomínanej Marilyn Monroe na scéne v New Yorku v romantickej komédii Billyho Wildera z roku 1955. Spoločnosť bola založená pred 120 rokmi v Ríme. Tvorili šaty pre ľudí akými boli Elizabeth Taylor vo filme Kleopatra alebo Greta Garbo. Avšak vysoké nájomné a dlhá recesia Talianska ich priviedla na pokraj zatvorenia. Simona Belcastro, pravnučka zakladateľa podniku, pre britský denník *The Telegraph* popisuje módnny priemysel v Ríme ako: „*už to nie je to, čo bývalo. Práve sme nezískali ďalšiu zakázku.*“ Firma je šesť až sedem mesiacov v omeškaní s platbou nájomného. Okrem toho je nevyhnutné platiť účtovnícke poplatky a to už nedokážu spravovať. Preto sa rozhodli požiadať o pomoc vládu. Slečna Belcastro napísala Luigimu Di Maio, predsedovi vlády v koalíčnom vedení a zároveň ministrovi pre hospodársky rozvoj. V odvolaní poukazuje na to, že historická dielňa je vo vlastníctve talianskeho štátu a vyzvala ministra, ktorý je tiež hlavou talianskej politickej strany *Movimento 5 Stelle*, aby znížil nájomné poplatky. V liste mu tiež popísala dôvody: „*Mali sme tú česť pracovať pre slávne herečky ako Isa Miranda a nechceme čeliť zabudnutiu. Nemôžeme zatvoriť, sme majstri plissé.*“ Ateliér sa úzko spájal s talianskou povojnovou dobou *Dolce Vita*, kedy sa herci, herečky, režiséri a paparazzi hemžili barmi a reštauráciami v neďalekej *Via Veneto*. Taliansky filmový priemysel rástol s obrovskými štúdiami *Cinecitta*, ktoré boli prezývané Hollywood na Tiberi. Dôkladná technika výroby ručného plissé tejto krajčírskej dielne pomocou sedemdesiat ročnej parnej rúry bola použitá na šatách a kostýmoch pre značky ako Valentino, Balestra, Fendi a iné slávne módné domy. Problémy, ktorým čelí *Sorelle Antonini*, sú súčasťou širšieho trendu v Ríme, v ktorom sú historické kníhkupectvá, tvorcovia rámov,

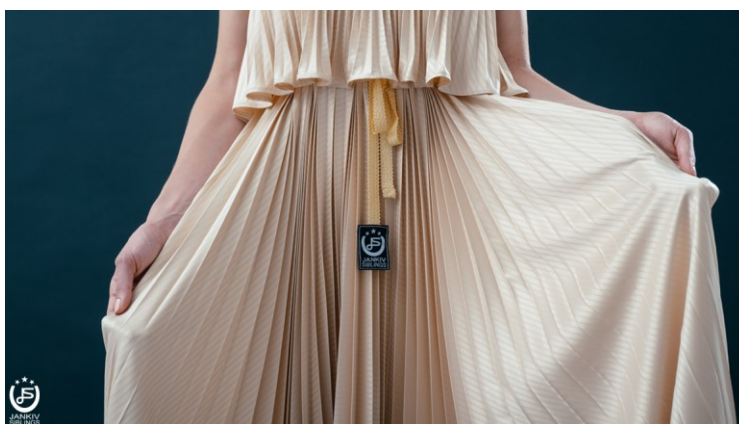
výrobcovia nábytku a iné tradičné podniky vytláčané vysokými nájmami a menším počtom zákazníkov. Často ich nahrádzajú úchvatne osvetlené obchody a turistické predajne, ktoré sú výhodnejšie, ale oveľa menej malebné. *"Za posledných desať rokov počet remeselných podnikov v historickom centre Ríma klesol z 5000 na menej ako 2000,"* povedal Giulio Anticoli, prezident Asociácie historických obchodov.

3.7 Cipisek (Prešov)

Cipisek ako znie názov tejto slovenskej firmy je odvodený od prezývky jej majiteľa a zakladateľa v jednej osobe, Jozefa Karahuta, ktorý sa špecializuje hlavne na ľudovumeleckú tvorbu za používania kože a kovu. Svoju výrobu započal už na počiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia, kedy si počas svojej vojenskej služby začal vyrábať prvé príslušenstvo pre svoju vlastnú folklórnu činnosť. Ako to tak v živote býva, neostalo len pri tomto jednom vydarenom pokuse a po skončení vojenčiny si začal na živnosť vyrábať rôzne výrobky ako bačovské kapsy, kožené opasky či dokonca krpce. Len necelých sedem rokov od svojho prvého výrobku majiteľ spoločnosti Cipisek začlenil do svojho portfólia výrobu obuvi či sedlárske práce. Od roku 1999 firma Cipisek prevádzkuje aj svoju vlastnú predajňu pod rovnomenným názvom, ktorá sídli v metropole Šariša a treťom najväčšom meste Slovenska, v Prešove. Oficiálnym sídlom spoločnosti je dedinka nachádzajúca sa neďaleko Prešova, ktorou je Podhradík. Momentálne firma pôsobí ako zakázková, teda nevyrába veľkokapacitne, ale len na objednávku, podľa želania zákazníka. V jej portfóliu nájdeme jednak obuv, ľudovumeleckú tvorbu, ale aj kroje pre mladé nevesty či tradičné suveníry. Vo svojej tvorbe pán Karahuta používa aj plisovanie, ktoré tradične patrí do kultúry oblasti, pre ktorú svoje výrobky tvorí. Je určite vhodné spomenúť, že jeho tvorbe dominuje ručná práca, ktorá dodáva jeho výrobkom vlastný príbeh a špecifický nádych. Aj preto má svojich odberateľov nielen na východnom Slovensku, ale aj mimo územia Slovenskej republiky, ba dokonca aj Európskeho kontinentu. To všetko hovorí o tom, že výsledkom práce spoločnosti Cipisek je kvalitný výrobok, ktorý má svoju jedinečnosť v tom, že nie je sériovo vyrábaný a pritom je za dostupnú cenu. Kvôli tomu sa radí firma Cipisek k popredným firmám na slovenskom trhu, ktoré aj pomocou plisovania vytvárajú nádherné a kvalitné produkty, čo ocení nejednen ich zákazník.

3.8 Jankiv Siblings (Prešov)

Podstatne mladšou garnitúrou v oblasti plissé ako spoločnosť Cipisek je súrodenecká dvojica Karolína a Michal Jankivovci, známejší určite pod názvom Jankiv Siblings. Po krátkej zastávke na Technickej univerzite v Liberci, kde obaja študovali odbor Výroba odevov a manažment obchodu s odevmi, sa rozhodli, že namiesto štúdia sa budú venovať priamo praxi a svojmu zameraniu. Tá začala netradične na Strednej škole gastronómie a služieb v severočeskom Liberci, kde sa obaja súrodenci vyučili za dámskych krajčírov, čo im dalo do budúca kvalitný základ pre ich prácu. Ich práca sa následne presunula do českej metropoly, kde im učarovalo plisovanie. Síce dostupných a kvalitných informácií bolo málo, no ani to ich neodradilo ísť za svojím cieľom vytvoriť si vlastný ateliér a venovať sa práve tejto činnosti. Zo začiatku to bolo z ich pohľadu len typické tvorenie pokus a omyl, až kým neprešiel vyše jeden rok a svetlo sveta uzrel prvý dokonale vyplisovaný výrobok so značkou Jankiv Siblings. Odvtedy sú pojmy plisovanie a Jankiv Siblings úzko späté nielen so slovenskou, ale aj zahraničnou klientelou, ktorej ponúkajú svoje výtvary z ich vlastného ateliéru nachádzajúceho sa taktiež v šarišskej metropole Prešov. Základom práce Jankivovcov je jedinečnosť, originalita, kvalitné ručné spracovanie a precízne navazovanie vzorov, ktoré vyúsťuje k spokojnosti nespočetnému množstvu ich zákazníckej základni. O zohratosti bratsko-sesterskej dvojice hovorí aj fakt, že ich práca je dokonale podelená. Karolína sa zaoberá módou, stylingom, výberom kvalitného materiálu a farieb, no a Michal sa zas stará o samotnú technológiu plisovania. Ich práca nakoniec prináša synergický efekt, ktorého efektom je moderné prevedenie plisovacej technológie, ktorá si získava opätovne svoju popularitu aj vďaka Jankiv Siblings.

Obr. 16 Detail šiat z dielne Jankiv Siblings (2019)

3.9 Jule Waibel (Berlín, Londýn)

Ďalším mladým zástupcom v plisovaní po súrodeneckej dvojici Jankiv Siblings je nemecká návrhárka Jule Weibel, ktorú taktiež uchvátilo toto umenie natoľko, že mu zasvätila svoju zatiaľ len mladú kariérnu dráhu. Sídlo jej dizajnovnej spoločnosti, ktorá vznikla len v roku 2014 môžeme nájsť v dvoch európskych metropolách, a to konkrétne v nemeckom Berlíne a anglickom Londýne. V týchto dvoch mestách nesídlia náhodne, keďže pochádza z Nemecka, tak výber Berlína bol jasný, no druhým sídlom je Londýn hlavne preto, že práve tam sa nachádza jej alma mater, ktorá jej poskytla začiatocnicke know-how pri jej kariére. Totižto Jule Weibel je absolventkou londýnskej Royal Collage of Art nachádzajúcej sa v londýnskej štvrti Kensington. Vo svojich štúdiach produkuje rôznorodé výrobky, ktoré sú zastúpené v odlišných oblastiach ako design interiéru či módné výrobky. Jej špecifikom je kombinácia módy s rozdielnymi objektami, pričom sa zameriava predovšetkým na geometrické tvary a estetiku finálneho produktu. V jej portfóliu nájdeme aj produkty, ktoré boli vytvorené za pomoci plisovania. Aj napriek mladému veku je táto nemecká návrhárka veľmi obľúbená a známa svojou prácou s materiálom, z ktorého vytvára unikátne kúsky.

Obr. 17 Kolekcia Unfolded od Jule Waibel (2017)

4 TRENDY

V posledných rokoch textúra plissé rozšírila svoju doménu a stala sa plnohodnotným trendom nie len v oblasti módy, ale aj dizajnu a architektúry. Vizuálnym vnímaním nábytku a súčasných budov je ľahké pochopiť, ako sa tento termín spája s modernou textúrou a otriasa tak kreatívnym svetom.

4.1 Iris Van Herpen

Je to práve pohyb, ktorý najlepšie odhaľuje krásu plisovanej látky. Niečo, čo nie je prekvapením pre jednu z najpoetickejších návrhárov dnešnej doby, Iris Van Herpen. Spoliehajúc sa na ručné tvarovanie záhybov, vytvára táto holandská módna návrhárka odevy s magickou aurou, ku ktorým patrí aj kolekcia *Escapism* odhaľujúca nereálne a fantastické formy. V protiklade s moderným, mechanicky vytváraným záhybom, je to jej remeselný prístup, ktorý vytvára omnoho organickejší a rozmanitejší efekt. Vo svojej najnovšej kolekcii *Shift Souls*, odprezentovanej počas parížskeho týždňa haute couture, prvé modely z dlhých plisovaných odevov s nafúknutými rukávami mávali ako krídla vtákov. Podľa dizajnéry bola kolekcia výsledkom mesiacov experimentovania, výskumu a remeselnej práce inšpirovanej prvými vzormi nebeských máp a „*cybridov*“ (hybridy ľudí a zvierat).

Obr. 18 Iris Van Herpen Spring 2019 Couture (Vogue, 2019)

4.2 Miyake inak

Expresívna sila skladanej textúry zaujala aj pozornosť grafického dizajnéra Taku Satoha, ktorý bol inšpirovaný prácou Isseya Miyakeho a jeho morskými živočíchmi pre projekt *Sea*, ktorý je vizuálnym projektom *Pleats Please*. Tento projekt zobrazuje špeciálnu plisovanú tkaninu vo forme morských živočíchov, ktorá bola pridaná do série začínajúcej v roku 2014 pri príležitosti 20. výročia značky, vrátane kvetov a zvierat. Tento rok, vďaka svojim živým farbám a plynulým pohybom bude plávajúca chobotnica, medúza a morský koník animovať grafiku zobrazenú v obchode a na nákupných taškách značky, dokonale ilustrujúcu podstatu plissé Iseya Miyakeho.

Obr. 19 *Pleats Please Sea* (Arrighi, 2019)

4.3 Nendo

Je ľahké odraziť sa od módy k dizajnu, keď hovoríte tým istým jazykom. Inšpirovaný technikou plissé, vytvoril japonský dizajnér Nendo prototyp pre jeho *Cabbage Chair* z roku 2008. Ide o tvrdé udržateľné kreslo zrodené z priemyselného odpadu. Ak vezmeme do úvahy množstvo kusov papiera potrebné na vytvorenie plisovanej látky, ktoré sa potom odhodí, Nendo bol schopný dodať život úplne novému projektu. Okrem experimentálnych idey, Nendo tiež používa techniku na výrobu skladaných tienidiel, typicky tvorených kovovým rámom a oblečených do tkaniny pre klasický vzhľad.

Obr. 20 Cabbage Chair (Instagram, 2016)

Francúzska dizajnérka Inga Sempé v kolekcii *Vapeur* prináša moderný vzhľad materiálu, ktorý využíva svoj potenciál na vytvorenie svetiel, ktoré sa javia ako mäkké oblaky, prenášajú fyzickú a vizuálnu ľahkosť, ktorá dodáva viac rozptýleného osvetlenia.

Obr. 21 Inga Sempé Vapeur (Instagram, 2018)

4.4 Nové materiály

V nemeckom štúdiu Besau-Marguerre sa dizajnéri Eva Marguerre a Marcel Besau spojili s Fürstenbergom, aby vytvorili *Plisago*, malý okrúhly stôl prezentovaný na *Maison et Objet 2019*, ktorý obsahuje dva vzájomne prepojené kužele zdobené plisovanými stranami a diamantom lešteným vrchom. „*Chceme prezentovať jemnosť, poetiku, delikátnosť, zmyselnosť, krehkosť porcelánu, a tak sme dali nášmu odkládaciemu stolu mäkký, textilný charakter. Plissé spája tieto aspekty,*“ vysvetľuje dizajnérske duo. Vďaka troške pomoci z technológie a presnejšiemu algoritmu navrhujúcemu sklady stola je *Plisago* schopný napodobniť remeselnícky proces a zároveň vytvárať malé nezrovnalosti, ktoré simulujú ľudský dotyk.

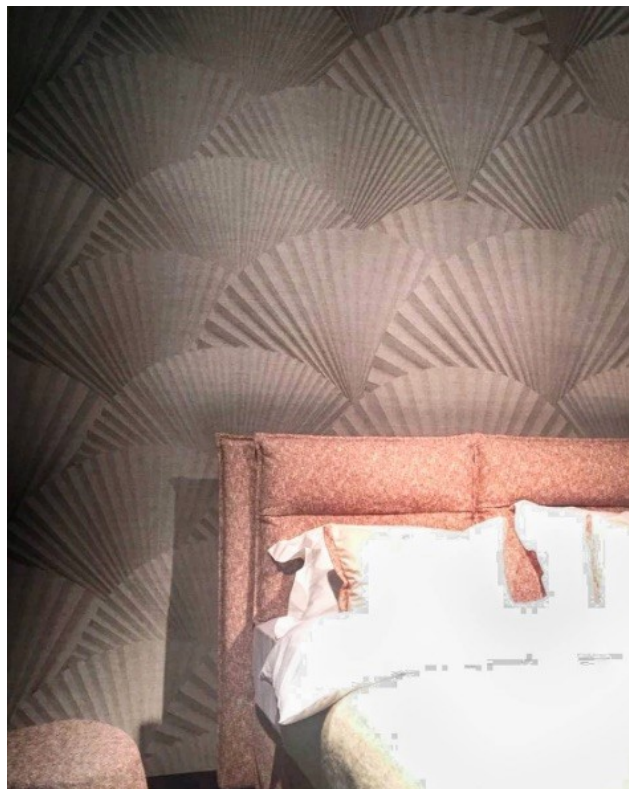
Obr. 22 *Plisago* (Arrighi, 2019)

Skvelé efekty sa objavujú aj v skle, a to vďaka experimentovaniu módneho a priemyselného dizajnéra Maurizia Galanteho, ktorý navrhol luster *Plisse Cloud* pre Lasvit. V jasnom odkaze na jeho odevy je svetlo naplnené galantným dotykom, ktorý je zrejímavý v jemných vlnkách a prehyboch na povrchu skla.

Obr. 23 Plisse Cloud (Instagram, 2017)

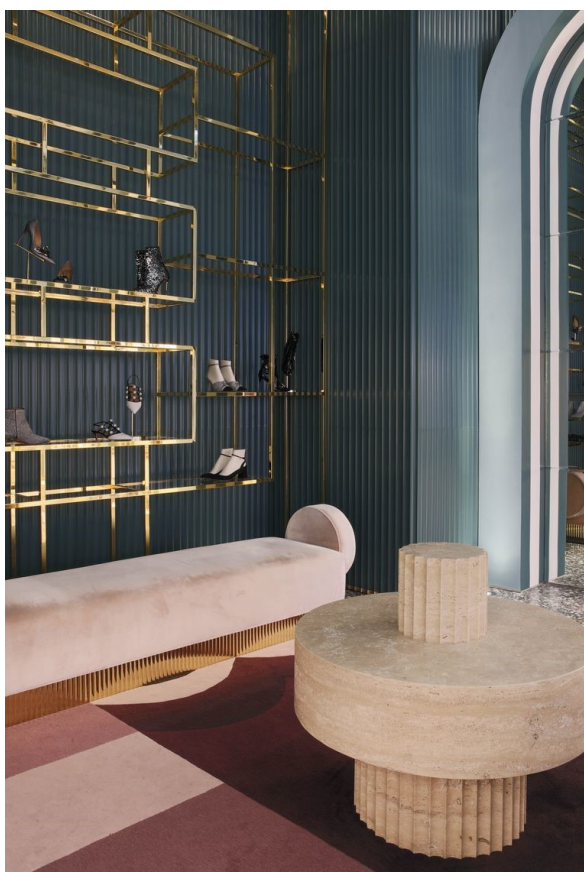
Z objektov do domov, plisované textúry zahalili interiéry s trojrozmerným efektom cez tapety *Wall & Decò*. Lorenzo De Grandis sa podpísal pod prvú plisovanú tapetu navrhnutú v roku 2015 z vrstvených vejárov v mäkkej a teplej farebnej palete, ktorá sa pohybovala medzi okrovou až morskou zelenou a spálenou hnedou.

Obr. 24 Wall & Decò (Instagram, 2017)

4.5 Trojrozmerné povrchy

Akoby plisované steny v showroome Aquazzura v srdci SoHo v New Yorku pochádzajú z dielne dizajnérskeho dua Emila Humberta a Christophea Poyeta. Pre tento projekt boli kreatívci inšpirovaní žiarivými farebnými paletami Dorothy Draper, ktorej moderný barokový štýl priniesol slávu založením biznisu v roku 1925 s hyper-dekoratívnymi interiérmi. V modrom, zelenom, fialovom a ružovom odtieni boli vzácne a elegantné priestory koncipované ako divadelná scéna kombinujúca grafické prvky a elegantný dizajnový nábytok z ružového zamatu alebo travertínu. Pôsobiac ako pozadie pre luxusný rad nábytku a obuvi, sa skladané zelené steny snažia obnoviť jemnosť bohatých zamatových závesov divadla.

Obr. 25 Showroom Aquazzurra (Arrighi, 2019)

Exteriéry budov sa tiež spoliehajú na plisovaný motív s ťažším a viac materiálovo zameraným prístupom. Lina Ghotmeh v Kamennej záhrade v Bejrúte preberá rezidenčnú budovu a umeleckú galériu, ktorá sa stala metaforou libanonského mesta a jeho histórie. Mesto je chápané ako permanentná archeológia a je navrstvené v siedmich rekonštrukciách s budovami v troskách, napadnutými divokou prírodou a tradičnými stavbami pokrytými červenými dlaždicami. Nová veža, ktorá je vo výstavbe, sa zdvíha takmer ako socha kres-

lená do urbanistického rozmeru s formou vytvorenou z pozemku, vrátane okien rôznych veľkostí a tvarov, ktoré hostujú stromy, rastliny a záhrady. Nakoniec, obal veže tvorí hrubá vrstva s ručne vytesanými záhybmi do povrchu miestnymi remeselníkmi.

Obr. 26 Stone Garden (Shimmura, 2019)

V neposlednom rade, ako skutočne trojrozmerný povrch, sem patrí aj fasáda, ktorá je v súčasnosti vo výstavbe. Preberá plisovaný efekt s éterickejšou aplikáciou so sídlom v Miláne, v novom areáli Bocconi, ktorý navrhli Kazuyo Sejima a Ryue Nishizawa, duo superhviezd, ktoré v roku 2012 zvíťazilo v súťaži iba na pozvánky. Po ťažkých objemoch navrhnutých írskym štúdiom Grafton Architects vo Viale Bligny, si japonské štúdio SANAA vybralo transparentné riešenie s fasádou z perforovaného a vlnitého plechu natretého bielou farbou. Výsledkom je príjemné obalenie, ktoré podľa všetkého symbolizuje otvorenosť univerzity voči mestu.

Obr. 27 Areál Bocconi (Instagram, 2019)

4.6 Haute couture x fast fashion

Táto kapitola s názvom Trendy započala v oblasti módy a tu aj skončí. Za posledné roky sa plissé objavuje na prehliadkových mólach v rámci *fashion weekov haute couture* rovnako ako aj *ready-to-wear*. V priebehu prehliadky značky Louis Vuitton na sezónu jeseň/zima 2019 sa plisované kúsky objavili aj v pánskej línii. Prichádzajúca sezóna *Fall/Winter 2019/20* je preplnená plissé štruktúrou.

Mnohé módné domy predviedli širokú škálu plissé motívu práve na *fashion weeku* na sezónu jar 2019 *couture*. Rozhodne sem patrí Balmain, Zuhair Murad, Jean Paul Gaultier či Givenchy. Každý z nich spracovával plissé vlastným osobitým spôsobom na rôznych typoch odevov, kde ale stále prevažujú šaty či sukne. Olivier Rousteig oživil pre módnny dom Balmain *haute couture* ateliér, čo malo byť jeho perlou. Práve v tejto jeho prvej *couture* kolekcii zohráva plissé obrovskú úlohu. Tvorí neoddeliteľnú časť na šatách, či dokonca vytvára samostatné objekty na tele zasahujúce do priestoru. Predovšetkým je spracovávané formou vejárov, prípadne do kruhov či polkruhov.

Obr. 28 Balmain (Vogue, 2019)

V prípade Zuhaira Murada sa kolekcia niesla v duchu podmorského života. Model otvárajúci prehliadku nebol iný, než kompletne plisovaný. Išlo o šaty bez ramienok s vysokým rozparkom vpredu v škále modrých farieb s prechodom do fialovej. Práca so samotným plissé je podobná ako v prípade Rousteiga, kedy je materiál tvarovaný do vejárovitých foriem. Na iných modeloch návrhár pracuje s plisovanými vlečkami, na ktorých je dokonale vyobrazený pohyb plissé. Niekoľkokrát sa v kolekcii objavujú aj šaty s bohato plisovanými sukňami, ktoré pôsobia veľmi romanticky, avšak neprinášajú nový prístup.

Obr. 29 Zuhair Murad (Vogue, 2019)

Čo sa týka Jeana Paula Gaultiera, v jeho kolekcii sa plissé vyskytuje v rôznych podobách. Či už je to na sukniach, alebo opäť na topoch, rozhodne jeho prístup prináša nový spôsob práce. V kolekcii zaujmú aj plisované detaily na opasku, alebo dokonca na čižmách. Plisovanú štruktúru podporil ostrými ramenami ako je to v prípade modelu elektricky zeleného plissé topu s čiernymi šortkami a tento princíp zopakoval v kolekcii niekoľkokrát.

Obr. 30 Jean Paul Gaultier (Vogue, 2019)

Po tretej kolekcií *haute couture* pre módny dom Givenchy povedala Clare Waight Keller, že sa snažila ku všetkému pristupovať čo najmodernejšie. Výrazným modelom boli práve nohavice doplnené plisovaným topom na špagetových ramienkach, ktorý pripomínal motýľa v odtieňoch bledej fialovej farby. Jednotlivé plisované kusy sú na seba navrstvené a uchytené v oblasti pásovej línie. Tento spôsob spracovania vytvára siluetu s úženým pásom a postupne sa rozširujúcimi bokmi v lichotivom duchu.

Obr. 31 Givenchy (Vogue, 2019)

V rámci plissé sa nesmie vynechať ani už spomínaná línia *ready-to-wear*. V tejto rade s plisovanými materiálmi pracuje obrovské množstvo značiek. Už aj zmienený Olivier Rousteig takmer v každej prehliadke využíva túto štruktúru. Za sezónu fall/winter 2019/2020 bolo vidieť nespočetné množstvo plisovaných sukni a šiat v módnych domoch ako sú Valentino, Christian Dior, Ermanno Scervino, Burberry či Gucci. Dokonca aj značka ako Vetements produkuje celoplisované šaty a na prekvapenie aj americká spoločnosť so zameraním na outdoorové produkty The North Face predviedla plisované kúsky.

V tejto podkapitole však nesmú chýbať ani *fast fashion* reťazce ako H&M, Zara či Mango. Tieto spoločnosti preberajú *look-y* priamo z prehliadkových módl, avšak ich spracovanie plisovaných materiálov je na veľmi nízkej úrovni. Odzrkadľuje sa to predovšetkým na použití lacných materiálov, ktoré sú na omak veľmi nepríjemné a prípadné šetrné pranie zvládnu menej než samotné plissé. Druhým veľkým problémom je spracovanie tohto materiálu do odevných výrobkov, kedy jednotlivé sklady nenavezujú na seba a tým deformujú postavu.

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

5 OD TRADÍCIE K BUDÚCNOSTI MÓDY

V praktickej časti diplomovej práce vysvetlím koncept kolekcie, spôsob tvorby, výber a úpravu materiálov.

Táto časť diplomovej práce je venovaná samotnej odevnej kolekci.

5.1 Vznik kolekcie

Odevná kolekcia, ktorá nesie názov Od tradície k budúcnosti módy vznikla na základe spolupráce s odevnou značkou so zameraním na plissé Jankiv Siblings, kde som absolvovala trojtýždňovú prax v novembri 2018. Po zaučení a získaní základných znalostí, som bola schopná pracovať samostatne, a tým vytvoriť vlastnú kolekciu, predovšetkým postavenú na transformácii materiálu formou plisovania.

Všetky úpravy jednotlivých materiálov vznikali v ateliéri súrodencov Jankivovcov v Prešove. Spoločne sme konzultovali materiál a výber jednotlivých typov plissé. Následné spracovanie a výroba separátnych modelov už závisela iba odo mňa.

Odevná kolekcia odráža inšpiráciu originálnej techniky plissé s vlastným autor-ským prínosom. Individuálne odevné kúsky z kolekcie boli vytvárané na základe plného rešpektovania plisovaného materiálu a jeho výsledného tvaru.

5.2 Moodboardy

Kolekcia je určená pre ženy v duchu '*city style*' splňujúca jej každodenné potreby. Jednotlivé outfity sú funkčné 24/7 - od cestovania do školy či za prácou, cez osobné alebo pracovné stretnutia, až po večeru v meste prípadne drink v clube. Individuálne outfity prechádzajú od *chic* modelov k viac *sporty* lookom. Práve v tomto rozdelení sa odrážajú jednotlivé inšpiračné zdroje, ktoré sú vyobrazené a stručne popísané v moodboardoch ako NO MORE 'menswear inspired', LEISURE FIRST alebo THE OLYMPICS. Tieto vplyvy sú silno vnímané ako určujúce smer pre nadchádzajúcu sezónu S/S 2020 (WGSN, 2019).

Obr. 32 Moodboard 1

Obr. 33 Moodboard 2

Obr. 34 Moodboard 3

5.3 Siluety

Ako už bolo popísané pri vzniku kolekcie, plisované kúsky odevov sú zhotovované na základe úplného rešpektovania výsledného materiálu. To znamená, že do vyplisovaných látok alebo koží nebolo zasahované strihaním. Ná základe dodržiavania tohoto princípu vznikali voľne aranžované modely, kedy sa samotné plissé prispôbuje akémukoľvek typu postavy.

Ako protipól k prispôsobivému plissé sa v kolekcií nachádzajú odevné kusy obopínajúce telo. Niektoré z nich zahŕňujú celú postavu, avšak v takýchto prípadoch sú zhotovené z elastického tylu, aby aj napriek kompletnému pokrytiu vynikla ženská pokožka. Týmto spôsobom sú spracované aj zvyšné modely, kedy je v celej kolekcií v miere odhaľované ľudské telo.

5.4 Použité materiály

Výber materiálov do odevnej kolekcie bol pomerne jednoduchý, z dôvodu udržateľnosti plissé. Keďže si požadovaný plisovaný tvar po šetrnom praní dokážu udržať len umelé materiály, väčšina z nich je zložená zo 100% polyesteru.

5.4.1 Polyester

Polyester sa vyznačuje tým, že má veľmi dobré vlastnosti a aj preto je veľmi obľúbeným materiálom u mnohých spotrebiteľov. Je používaný každodenne, nielen na výnimočné príležitosti ako napríklad hodváb, ktorý má slávnostnejší charakter. Polyester sa objavil na trhu prvýkrát v polovici 20. storočia a hneď zo začiatku bol označovaný za unikátny a zázračný materiál ako sa opisuje v knihe *Understanding textiles* (Collier, Bide a Tortora, 2001). Inovačný posun výrobcov sa výraznou mierou zapríčinil k zlepšeniu vnímania polyesteru zo strany spotrebiteľov a priniesol revolučnú zmenu na trh športového obliekania. Veľkou výhodou tohoto materiálu je, že nadobúda nespočetné množstvo foriem. V závislosti od procesu výroby sa môže javiť ako hodváb, vlna či dokonca bavlna. Ďalšie formy polyesteru je možné získať jeho miešaním s inými druhmi vlákien, hlavne ak ďalšie vlákna prinášajú do výsledného produktu určitú dobrú vlastnosť. Kniha *Fabric reference* považuje polyester za najvyužívanejšie vyrobené vlákno vôbec (Humphries, 2004). K plusom polyesteru bezpochyby patrí jednoduchá starostlivosť o neho, rýchle sušenie, ale aj odolnosť voči vráskaveniu. Ďalšou výhodou je uchovávanie si tvaru, keďže polyester je odolný voči zmršťovaniu, rozťahovaniu, oderu, plesniam, chemikáliam či moliam. U polyesteru je ale možné nájsť aj nejaké negatíva, ktoré ale neprevažujú jeho pozitívne vlastnosti. Polyester ako látka zachytáva napríklad olej. Taktiež nemá vysokú nasiakavosť a aj preto sa neodporúča si obliekať polyesterové odevy pri vysokých teplotách. Starostlivosť o polyester nie je jednotná, keďže väčšinou ho nájdeme v rôznom pomere zmiešaný s inými látkami, čo vyžaduje aj rozličnú formu starostlivosti (Militký, 2014).

5.4.2 Polyamid

Medzinárodná značka označujúca tento typ materiálu je PA. Jedná sa o vlákna z lineárnych makromolekúl, v ktorých reťazcoch sa opakujú funkčné amidové skupiny. Existuje viac druhov polyamidov, avšak vo väčšom počte sú uplatnené tri: Polyamid 6, Polyamid 6.6 a Polyamid 11. Vyrábajú sa z ropy chemickým procesom. Ich chemická podstata je blízka vlne.

Polyamidu bol udelený patent v roku 1938, Schlack vymyslel kaprolaktamový spôsob výroby Polyamidu 6 a výroba sa začala v roku 1939. Neskôr bol v roku 1944 udelený patent Zeltnerovi a Genasovi na báze ricínového oleja. S výrobou Polyamidu 11 sa začalo v roku 1948 a v roku 2009 sa vo svete vyrobilo 3,5 milóna ton polyamidových

vlákien, z toho viac než 90% ako nekonečné vlákno – filament. Z celkovej produkcie pripadalo 68% na PA, 6,30% na PA 6.6 a 2% na aramidy a ostatné druhy polyamidov. V roku 2009 sa asi z polovice filamentov vyrobili punčochy a športové oblečenie, 26% sa použilo na technické textilie slúžiace na výrobu dopravných pásov, lán, sietí, filtrov, chirurgických nití a 20% na podlahoviny (Militký, 2014).

Medzi základné vlastnosti polyamidov patrí vysoká pevnosť za sucha, vysoká odolnosť v odere, vysoká pružnosť, vysoká biologická odolnosť a predovšetkým možnosť trvalého plisovania. Polyamidové vlákna majú nízku špecifickú váhu, avšak veľký charakteristický objem. Výhodou je jednoduchá údržba, čo sa týka prania a sušenia. PA má nízku hygroskopičnosť – schopnosť látok pohlcovať a udržiavať vlhkosť. Pri žehlení produktov z čistého polyamidu nesmie teplota presiahnuť 120°C. V závislosti od typu vlákna má dobrú farbitelnosť. Tvarovaním vlákna sa dá odstrániť jeho nepríjemný studený omak hladkého hodvábu (Militký, 2014).

5.4.3 Viskóza

Viskózové vlákna tvoria 80% chemických vlákien z prírodných polymerov. Sú lacné, ale ich základnou nevýhodou je ekologicky neúnosný spôsob výroby. Základnou surovinou na výrobu tohto materiálu je smrekové alebo bukové drevo, kedy postačuje 88% celulózy. Výroba môže byť buď kontinuálna alebo diskontinuálna. Výrobky z viskózového vlákna majú príjemný omak, dobrú savosť, a v zmesi s inými vláknami a v závislosti na štruktúre tkaniny aj nemačkovosť. Pri vyšších teplotách sa však tento materiál ľahko zráža a nie je odolný voči biologickým vplyvom. Viskóza má drastický pokles mechanickej odolnosti vo vode a rovnako aj silno napúča. Jej pevnosť v ohybe sa pohybuje medzi 25-30% fs a navlhavosť dosahuje 11-13%. Termické vlastnosti viskózy siahajú až do 190°C, kedy nastáva počiatok deštrukcie. Viskózové materiály sú málo odolné voči alkáliam aj opakovanému praniu. Vplyvom alkálií sa znižuje jej pevnosť. Ináč má správanie blízke celulóзовým vláknám (Militký, 2014).

Viskózový filament sa používa na výrobu všetkých produktov, ktoré majú mať podobné vlastnosti ako prírodný hodváb, avšak nesmú byť príliš drahé. Patria sem napríklad tkaniny na výrobu blúzok, šatovky a podšívky. Priadza sa najčastejšie používa na výrobu tkanin kvôli ľúbivému lesku. Viskózová striž sa ľahko miesi s bavlnou, vlnou alebo syntetickými vláknami (Militký, 2014).

Pri tomto type textilného materiálu je potrebné spomenúť aj vlákna druhej generácie. Patrí sem materiál TENASCO, vlákna Tenasco – Super, modalové vlákna, vlákno TUFCEL, polynomické vlákna, HWM (High Wet Modulus) vlákna, lyocelové vlákna.

5.4.4 Bavlna

Bavlnu je možné zaradiť medzi jednu z najstarších textílií vobec, keďže už 3000 rokov pred našim letopočtom bola práve bavlna známa medzi tamojšími obyvateľmi Zeme. Bavlna je prírodnou textíliou, na ktorú má výrazný vplyv klíma a prostredie, keďže bavlníkové rastliny vyžadujú teplejšie lokality a chlad nie je ich prirodzeným prostredím, v ktorom by mohli fungovať. Taktiež ju môžeme zaradiť medzi významnú obchodnú komoditu, keďže obchodovanie s bavlnou sa datuje už k americkej vojne za nezávislosť. V knihe *All about cotton: a fabric dictionary & swatchbook* (Parker, 1998) je možné nájsť akú kontroverznú úlohu zohrávala bavlna pri obchodovaní s otrokmi. Kľúčovým zlomom v oblasti pestovania a spracovania bavlny bolo vynájdenie čističa bavlny v rámci vývoja textilného a odevného priemyslu v Spojených štátoch amerických. Parkerová (1998) taktiež spomína, že do roku 1859 viac ako polovica svetovej produkcie bavlneného vlákna pochádzalo práve z amerického kontinentu, konkrétne z USA. Začiatkom minulého storočia sa bavlnené vlákno stalo dôležitou hybnou silou ekonomiky vo viac ako osemdesiatich krajinách na svete. K dnešnému dňu jeho história prekračuje cez niekoľko storočí.

Encyklopedie šití: praktický průvodce technikami šití (1998) radí bavlnené vlákno medzi najvšestrannejšie a najtradičnejšie vôbec. Ako už bolo spomenuté, jedná sa o prírodný materiál z vlákien, ktoré sa vyznačujú dobrými absorbnými schopnosťami, čo dodáva bavlně jej mäkkosť. Plusom je jej neutralita k ľudskej pokožke, čím sa stáva veľmi obľúbeným a vyhľadávaným materiálom na každodenné nosenie. Materiály ako ľan či hodváb vysychajú oveľa rýchlejšie ako bavlna. Bavlna so svojou prirodzenou farbou si zachováva väčšiu pevnosť a trvanlivosť ako napríklad bavlna, ktorá prešla procesom bieleňia. *Encyklopedie šití* (1998) odlišuje rôzne typy bavlny. Predovšetkým je možnosť vidieť rozdiely v hmotnosti a kvalite, pričom poznáme tkaniny ľahké, priehľadné, riedko tkané, ťažké či česané. Ďalšou výhodou bavlny je to, že veľmi dobre prijíma farbivo, no keďže sa vyznačuje taktiež zrážanlivosťou, je dobré ju pred strihaním napariť žehličkou či vyprať, čo doporučuje kniha *Průvodce módním šitím: od střihu k modelu* (Knight, 2009).

5.4.5 Koža

Koža je typ materiálu pozostávajúci z kože zvierat'a. Je hladká a pružná vďaka opaľovaniu a odstraňovaniu chlupov. Prechádza činením i chemickou úpravou z dôvodu dosiahnutia odolnosti a mäkkosti. Na tomto type materiálu je možné pomocou rozmanitých úprav doceliť požadovaný vzhľad. Rovnako je možné tento materiál farbiť či upravovať jeho povrch. V závislosti na použitej časti sa líši jej hrúbka. Jedná sa o trvanlivý a ohybný materiál s vynikajúcou odolnosťou voči oderu a vetru. Medzi bežné zdroje kože môžeme zaradiť hovädzí dobytok, ovce, aligátory, atď. Môžeme ju deliť podľa druhu zvierat'a, akosti, alebo časti z celkovej kože. Vrchná vrstva kože je najkvalitnejšia a najtrvácnejšia. Je potrebné myslieť na to, že sa nejedná o metráž (Baughová, 2011). Tento typ materiálu môže byť ocenený počtom kusov, alebo rozdelením na jednotlivé časti, ako sú zadná časť zvieracieho tela, chrbát, ramená, hlava alebo brucho. Výrobky nacenené za kus majú jednotnú cenu bez ohľadu na ich veľkosť. Produkty rozdelené na jednotlivé časti sa spravidla naceňujú podľa yardov alebo štvorcových stôp, čím sa cena mení v závislosti od veľkosti (Fashionary, 2017).

5.4.6 Elastan

Elastické vlákna je možné definovať ako určitý typ vlákna, ktorý sa dá natiahnuť na minimálne dvojnásobok svojej dĺžky. Po tomto natiahnutí sa elastické vlákno vráti späť do svojho pôvodného tvaru a nadobudne rovnaký rozmer. Teória delí elastické vlákna na dve podkategórie, a to elastany a elastodieny. Prvú podkategóriu je možné deňovať ako polymery, ktoré obsahujú minimálne 85% segmentovaného polyuretánu. Druhá kategória je definovaná ako vlákno, ktoré pozostáva z prírodného alebo aj syntetického polyizoprénu. Výhodou elastodienov je, že vlákna sú oveľa lacnejšie ako u elastanov, ale naopak sú veľmi citlivé na pôsobenie svetla, tepla, a aj preto sa dnes využívajú v hojnejšom počte práve elastany (Příručka textilního odborníka, 1981).

Aby sa dosiahla u daného vlákna elasticnosť, je potrebné do výrobného procesu zapojiť dva segmenty chemického charakteru. Pri výrobe dochádza k striedaniu tvrdého a mäkkého segmentu. Tým tvrdým segmentom je krátky molekulárny reťazec, ktorý sa vyznačuje vysokým bodom topenia. Polyuretánový tvrdý segment sa strieda s mäkkým amorfným segmentom, ktorý je tvorený z polyesterového vlákna alebo polyetheru. Mäkký segment tohoto procesu má naopak dlhý molekulárny reťazec, ktorý sa taví pri nižšej teplote okolo tridsiatich stupňov Celzia. Najčastejšie sa elastán vyrába pomocou metódy

zvlákňovania za sucha, no je možné ho vyrobiť aj za pomoci taviaceho zvlákňovania. Pri výrobe elastanu je možné si určiť aké charakterové vlastnosti má mať daný vyrobený elastan. Je možné ho vyrobiť s danou pružnosťou, pevnosťou či priehľadnosťou vlákna. Výhodou elastanu je, že pri výrobnom procese sa jednoducho nafarbuje, ale aj biely. História elastanu sa datuje do konca päťdesiatych rokov 20. storočia, kedy na trh vstúpili prvé výrobky z tohoto špecifického materiálu. Veľmi často sa elastan využíva pri tvorbe športových odevov, automobilových potahov, plaviek či dámskeho spodného prádla. Medzi najznámejších producentov elastanu je možné zaradiť napríklad spoločnosť Lycra (Príručka textilného odborníka, 1981).

5.5 Úprava materiálov

Na to, aby vznikla na látke štruktúra plissé, sú potrebné papierové formy. Tie sú zhotovené z dvoch kusov papiera identicky poskladaného do požadovaného typu záhybov. Medzi tieto dve vrstvy sa vloží vhodne zvolený materiál a následne sa papierová forma zloží. Je potrebné upevnenie, aby sa materiál vo vnútri nepohol, ináč by vznikli nežiadúce chyby. Po tejto ručnej príprave je materiál pripravený na vloženie do kotla, kde prebehne celý proces plisovania. Po určitom čase, ktorého dĺžka závisí od zvoleného materiálu, vznikne vyžadované plissé.

Ešte pred samotným vkladáním látky medzi vrstvy papiera, je dôležité si uvedomiť aké parametre jednotlivé formy dosahujú. Od toho môže závisieť aj prvotná úprava rozmerov žiaducej látky. V prípade tvorby mojej kolekcie, ktorej súčasťou je aj experimentovanie s vkladáním materiálov do foriem úzko súvisia jednotlivé rozmery papierových foriem. V niektorých prípadoch sme v prvotnom štádiu vkladania materiálu medzi vrstvy papiera zámerné ponechali vyčnievať kus látky. V ďalších prípadoch sme bojovali s hrúbkou materiálu, dokonca sa určitý typ nesprávne zvolenej matérie zničil. V inom prípade sme proces plisovania niekoľkokrát zopakovali.

5.6 Farebnosť

Odevná kolekcia Od tradície k budúcnosti módy je ladená v neutrálnych farebných tónoch. V kolekcii sa opakujú farby ako biela, čierna, sivá, béžová, tmavomodrá, ktoré sú doplnené

výraznějšími farbami ako červená, bordová alebo žltozelená. Celú kolekciu oživujú aj rôzne zvieracie vzory, motív kocky alebo bodky.

5.7 Details

Jedným z dôležitých a výrazných prvkov kolekcie je dôraz na detail. Ten sa vyskytuje v podobe podšívky, pružnej lemovky, gummy, no dokonca samostatného plissé v podobe aplikácie na odev. Detail v jeho rôznych podobách tejto kolekcie zohráva aj funkčnú rolu v podobe priehodiek, popruhov či opasku so stláčacími gombíkmi. Jednotlivé uchytenia sú doplnené kovovými komponentmi vytvárajúcimi kontrast voči zvyšným modelom.

6 ODEVNÁ KOLEKCIA

Odevná kolekcia pozostáva z desiatich modelov, ktoré tvorí dvadsať samostatných kusov. V kolekcii sa vyskytuje plná škála odevných druhov ako sú šaty, nohavice, kraťasy, sukňa, kompletný oblek, overal či body. V rámci kolekcie sú samostatné odevy navzájom kombinovateľné. Modely nerozprávajú žiaden príbeh, ide o rôznorodé typy outfitov pre rozličný typ žien, prípadne pre jednu ženu mnohých tvárí. Ako už bolo spomenuté, kolekcia je čisto dámska.

6.1 Model 1

Prvý model kolekcie tvoria samostatné šaty s had'ou potlačou doplnené o nerovnomerné, tzv. „pokrčené“ plissé. Kombinácia vzoru a zvoleného plissé je zámerná z dôvodu dosiahnutia podoby so skutočnou kožou hada po zvlčení. Vyplisovaná látka je vyrobená z trojmetrovej dĺžky so šírkou 150 centimetrov v zložení 100% polyesteru. Materiál je v plnej šírke zošitý francúzskym švom tak, aby vytvoril tunel. Zvyšná časť látky je nastrihnutá kvôli získaniu dvoch pásov umožňujúcich zavinovanie vrchnej časti tela, končiacich na chrbáte v podobe uzla. Všetky okraje sú zapravené opaľovaním.

Obr. 35 Model 1

6.2 Model 2

Nasledující model pozostává z dvou kusov. Tvoria ho široké nohavice s dĺžkou po kotníky opäť zo 100% polyesteru a kožený plisovaný top so slnečnicovým typom skladov. V prípade vrchného dielu je zachovaný pôvodný tvar aranžovaný priamo na telo. Zapínanie sa nachádza na chrbáte a je vyhotovené pomocou čiernych kožených popruhov, ktoré sa uťahujú pomocou kovovej prevlečnej spony. Plissé je z vnútornej strany zachytené pomocou gummy, čím bola docielená nepohyblivosť záhybov, no zároveň prispôsobivosť na rôzne obvody hrudníkov.

Obr. 36 Model 2

6.3 Model 3

Po modele s plisovanou kožou na vrchnom diele nasleduje d'alsí, s plisovaným spodným koženým dielom, konkrétne sukňou. Model sa skladá z jedného kusu kože, znovu vyplisovanej do slnečnicového typu záhybov. Sukňa je uchytená medzi dve vrstvy fialových kožených popruhov, ktoré spolu vytvárajú opasok. Ten je doplnený o kovové stlačacie gombíky umožňujúce variabilitu v obvode pásu. Sukňu dopĺňa strieborné body zložené z 80% polyamidu a 20% elastanu. Výkroje v oblasti bikín siahajú až do pásovej línie pre optické predĺženie nôh, odhalenie ženského tela bez odkrytia intímnych partií a zdôraznenie náhodnej návaznosti bočných krajov sukne. Priekrčník a výkroje okolo nôh na body sú lemované pružnou lemovkou pre dosiahnutie jemného grafického efektu.

Obr. 37 Model 3

6.4 Model 4

Ako posledný zo série so slnečnicovým plissé na koži je model zhotovený z bielych kožených šiat doplnený čiernymi tylovými šatami. Rovnako ako pri predchádzajúcich modeloch, aj v tomto prípade je priznaný pôvodný tvar kože, ktorý svojim prirodzeným tvarom nabádal k vytvoreniu tohoto typu odevu. Samotný tvar vytvára akoby prieramok a zvolený typ plissé v hornej časti podnecuje k vytvoreniu šiat cez jedno rameno. Ako kontrast k bielej koži sú zvolené sýtočervené kožené popruhy umožňujúce uchytenie šiat okolo tela. Opakovane je zvolené zapínanie pomocou kovových prevlečných spon dodávajúcich možnosť prispôbiť sa rôznym veľkostiam. Uchytenie šiat na ramene je doplnené o kožený doplnok s kovovým komponentom, umožňujúcim zavesenie ľubovoľného predmetu ľahkej váhy.

Obr. 38 Model 4

6.5 Model 5

Po šatách nasledujú znova šaty. Tentokrát sa jedná o samostatný kúsok vyhotovený z čierneho 100% polyesteru so slnečnicovým plissé. Tieto šaty sú v oblasti ramien uchytené do ozdobnej gummy. Skladajú sa z dvoch rovnakých kusov látky, ktoré sú spolu v bokoch zošité obnitkovacím stehom až do úrovne podpazušia, kde sú vytvorené prieramky začistené obrubovacím švom. Ako kontrast k tomuto čisto ženskému, romantickému looku sú v oblasti pásovej línie nabité priedochodky cez každý sklad. Tento detail umožňuje prevlečenie zvolenej šnúrky a následné utiahnutie pre zvýraznenie pásu, ak to je požadované. Dĺžka šiat siahá do polovice lýtok a spodný kraj je začistený obnitkovacím stehom.

Obr. 39 Model 5

6.6 Model 6

Od šiat sa dostávame k nohavičiam. Konkrétnejšie k plisovaným saténovým nohavičiam zložených z 97% polyesteru a 3% elastanu v striebornej farbe. Tento typ plissé je *know-how* odevnej značky so zameraním na plissé Jankiv Siblings. Nohavice sú tvarované iba v sedovej časti bez bočných švov. Vnútorne švy sú zošité obnitkovacím stehom a pás je všitý do gumy za pomoci retiazkového stehu. Nohavice dopĺňa tielko z tmavomodrého tylu, ktoré má zapravený priekrčnik a bočné výkroje v úrovni pásu pružnou lemovkou. Tento spôsob zapravenia sa opakuje v kolekcii niekoľkokrát z dôvodu vytvorenia jemného grafického prvku. Celý look dotvára kabát s dĺžkou po kotníky. Je zložený z 85% bavlny a 15% polyesteru podšitý 100% viskózou vo výraznej žltozelenej farbe. Na kabáte sa nachádzajú nakladané vrecká. Tento kúsok z kolekcie je ako jediný strihaný po útku, pre zachovanie pevného kraja na rukávoch a spodnom kraji kabáta.

Obr. 40 Model 6

6.7 Model 7

Overall je pokračovaním po nohavicovom outfitte. Model sa skladá z dvoch kusov, z overalu a z plisovaného topu. Samotný overal je strihaný z dvoch častí, z nohavic a z horného dielu. Materiál je 100% polyester s náterom. Na prednom diele je obohatený o nakladané vrecká s príklopkami, tak ako aj o výpustkové vrecká. Farebný kontrast vytvára zips spolu s kontrastnou gumou na tope. V pásovej línii sa nachádzajú putká, cez ktoré prechádza opasok z rovnakého materiálu. Spodný kraj overalu je variabilný kvôli možnosti prispôbovania si dĺžky. Rukávy su zakončené manžetami. Čo sa týka topu, ten je ako jediný vyplisovaný zo 100% bavlny. Skladá sa z dvoch častí zošitých obnitkovacím stehom v bočných švoch. Tento steh je navyše zapravený šikmým prúžkom. Horný kraj je všitý do gummy. Spodný kraj bol ešte pred samotným plisovaním zapravený formou obrubovacieho švu.

Obr. 41 Model 7

6.8 Model 8

Po kompletne zahalenom outfite sa dostávame k modelu tvorenému z cyklistických kraťasov a predĺženému tielku. Kraťasy sú vyrobené zo 100% bavlnenej pleteniny v páse všité do gummy. Pás aj spodný kraj sú zapravené pomocou retiazkového stehu. Ako jediné v tejto kolekcii je tielko najskôr ušité, až následne vyplisované. Z tohto dôvodu je v tomto prípade zvolené ploché plissé. Ako jeden z experimentov, bol tento kus odevu vložený do formy až od prieramkov, preto je vrchná časť v oblasti priekrčnika pokrčená. Materiál je zložený zo 100% viskózy.

Obr. 42 Model 8

6.9 Model 9

Pri šortkách ostaneme aj v rámci tohto modelu. Kraťasy majú jemne sa rozširujúci strih smerom nadol s dĺžkou nad kolená. Sú ušité zo 100% bavlnenej tkaniny so zvieracou potlačou. Na prednom diely sa nachádzajú dva záhyby a včlenené vrecká. Zadný diel je doplnený výpustkovými vreckami s klopami. Kraťasy dopĺňa čierne 100% bavlnené body s našitým kúskom plissé formou aplikácie. Plisovaný čierny šifón s bodkovaným vzorom je všitý do prieramku a po svojej dĺžke ručne našitý na body. Koniec je predšitý do polyamidového tunela, ktorý sa obtáča okolo pásu. Tento spôsob uchytenia znovu umožňuje variabilitu v pásovej línii.

Obr. 43 Model 9

6.10 Model 10

V rámci kolekcie sa objavujú aj modely, kedy je plissé iba jemným doplnkom, tak ako to bolo v predchádzajúcom prípade. Tento model je tvorený zo strieborného obleku a trička s plissé pripomínajúcim žabó. Sako, rovnako ako aj nohavice, je vyrobené z 52% viskózy, 45% bavlny a 3% elastanu. Vrchná časť obleku je podšitá bielou 100% viskózou. Sako dotvárajú nakladané vrecká rozširujúce sa cez bočné švy. Dĺžka saka siaha až pod sedovú líniu. Nohavice sú doplnené o záhyby na prednom diele spolu so švovými vreckami. Smerom nadol sa nohavice rozširujú a ich dĺžka siaha po kotníky. Tričko je zhotovené z čierneho elastického tylu doplnené o čierne tylové plissé so slnečnicovým typom záhybov. Tento druh plisovanej aplikácie je našívaný ručne ako pri predchádzajúcom modele.

Obr. 44 Model 10

III. PROJEKTOVÁ ČASŤ

7 FOTODOKUMENTÁCIA

Fotograf: Mischel Warenits

Make-up a vlasy: Mischel Warenits

Asistencia: Vivien Babicová

Modelka: Tereza Pavlíková

Obr. 45 Koláž 1

Obr. 46 Koláž 2

Obr. 47 Koláž 3

Obr. 48 Koláž 4

Obr. 49 Koláž 5

Obr. 50 Koláž 6

Obr. 51 Koláž 7

Obr. 52 Koláž 8

Obr. 53 Koláž 9

Obr. 54 Koláž 10

ZÁVER

Na vytvorenie tejto práce bolo potrebné vykonávať niekoľko činností. Všetky sa však vzťahovali na tému plisovania. Či už išlo o počiatočnú fázu stanovenia si témy, cez samotnú rešeršnú časť, získavanie vedomostí predovšetkým počas praxe a následnú realizáciu odevnej kolekcie. Každá z nich bola príčinou vyvolávajúcou celkový dojem.

Vybraná téma úzko súvisí s absolvovanou praxou, na základe ktorej vznikla celá táto práca. Tieto nadobudnuté skúsenosti pokladám za najväčší prínos pre vytvorenie kolekcie. Najmä pri robení chýb počas výroby produktov pre odevnú značku Jankiv Siblings, alebo počas zhotovovania mojej vlastnej kolekcie som pochopila ako sa plissé správa a ako s ním treba pracovať. Kvôli uchovaniu *know-how* tejto značky nesmiem podrobne popisovať výrobu samotného procesu plissé a následného spracovania materiálu.

Nadobudnuté znalosti z teoretickej časti a získaná zručnosť mi umožnili rozmýšľať nad kolekciou spôsobom úplného rešpektovania výsledného materiálu po plisovaní. Tento spôsob uvažovania je hlavným východiskom odevnej kolekcie.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY

ANDREU, Guillemette a spol., 1997. *L'Égypte ancienne au Louvre*. Hachette Littérature. ISBN 20-1235-156-5.

BARROWS, Samuel J., 2014. *The Isles and Shrines of Greece*. Literary Licensing, LLC, 444 s. ISBN 14-9808-279-3.

BAUGHOVÁ, Gail, 2011. *Encyklopédie textilních materiálů. Příručka módního návrháře*. Quarto Publishing. ISBN 978-80-7391-616-9.

BRADFIELD, Nancy, 1970. *Historical Costumes of England, 1066-1968*. Chambers. ISBN 02-4559-936-3.

COLLIER, Billie J. a Phyllis G. TORTORA, 2001. *Understanding Textiles*. 6th ed. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall. ISBN 0130219517.

DIOR, Christian, 2009. *Paqueno Dicionário de Moda*. Martins Fontes. ISBN 9788561635169.

Encyklopedie šití: praktický průvodce technikami šití, 1998. Praha: Ikar. ISBN 80-7202-333-0.

Fashionpedia, 2016. Kowloon, Hong Kong: Fashionary. ISBN 9789881354761.

HÄGG, Inga, 1984. *Die Textilfunde aus dem Hafen von Haithabu*. Karl Wachholz Verlag. ISBN 35-2919-208.

HUMPHRIES, Mary, 2004. *Fabric reference*. 3rd ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall. ISBN 0130985481.

JONES, Sue J., 2011. *Fashion Design. Manual do Estilista*. Cosac & Naify; Moda, Beleza e Dicas edition. ISBN 85-7503-859-1.

KNIGHT, Lorna, 2009. *Průvodce módním šitím: od střihu k modelu*. Ilustroval Kuo Kang CHEN. Praha: Slovart. ISBN 978-80-7391-326-7.

LINDBLOM, Charlotta, 1993. *Kostrup – en nordvestfynsk vikingetidsgavplad*. Odense Bys Museer. ISBN 87-8716-249-0.

Příručka textilního odborníka, 1981. Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury.

TERŠL, Stanislav, 1994. *Abeceda textilu a odívání*. RADIX. ISBN 978-80-900908-7-3.

TREPTOW, Doris, 2013. *Inventando Moda: Planejamento de Colecao*. Moda, Beleza e Dicas edition. ISBN 85-9037-182-4.

WOLFF, Colette, 1996. *The Art of Manipulating Fabric*. Krause Publications, 312 s. ISBN 9780801984969.

ZOZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJOV

BORRELLI - PERSSON, Laird, 2016. *90 Years Later, Suzanne Lenglen, a Six-Time Wimbledon Winner, Still Exemplifies Tennis Chic* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/article/suzanne-lenglen-industry-icons-tennis>

ELLIOTT, Victoria, 2015. *The world of pleats - explained!* [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://byhandlondon.com/blogs/by-hand-london/26070276-the-world-of-pleats-explained>

KOHLER, Adrienne, 2017. *William Travilla's Stunning Costumes for Marilyn Monroe*. [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://adriennekohler.com/2017/06/19/william-travillas-stunning-costumes-for-marilyn-monroe/>

LOUVRE, 2019. *Tunic of Pleated Linen. Department of Egyptian Antiquities: Objects from everyday life*. [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <https://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/tunic-pleated-linen>

MUSEUM OF APPLIED ARTS & SCIENCES, *'Delphos' dress by Mariano Fortuny*. [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://collection.maas.museum/object/169168>

VERINIS, James P., 2005. Spiridon Loues, the Modern *Foustanéla*, and the Symbolic Power of *Pallikariá* at the 1896 Olympic Games. *Journal of Modern Greek Studies* [online]. 139-175 [cit. 2019-01-28]. Dostupné z: https://www.pdfbubble.com/spiridon/9kzvj9_spiridon_loues.pdf

ZOZNAM INÝCH ZDROJOV

MILITKÝ, Jiří, 2014. Prednášky v rámci hodiny *Textilní vlákna a materiály*.

ZOZNAM OBRÁZKOV

<i>Obr. 1 Nožový sklad</i> (Elliott, 2015)	17
<i>Obr. 2 Akordeonový sklad</i> (Elliott, 2015).....	18
<i>Obr. 3 Slnečnicový sklad</i> (Elliott, 2015).....	18
<i>Obr. 4 Boxový sklad</i> (Elliott, 2015)	19
<i>Obr. 5 Inverzný boxový sklad</i> (Elliott, 2015).....	20
<i>Obr. 6 Lanová plisovaná tunika</i> (Louvre, 2019)	21
<i>Obr. 7 Najväčšie plisované kusy plátna z hrobu 517 v Birke</i> (Hägg, 1984).....	23
<i>Obr. 8 Zdôraznenie pravdepodobného pokračovania plissé od Ingy Hägg</i> (1984)	24
<i>Obr. 9 Grécka fustanella</i> (Why Athens, 2019).....	24
<i>Obr. 10 Kráľovna Alžbeta I.</i> (Livia, 2014)	26
<i>Obr. 11 Šaty Delphos</i> (Museum of Applied Arts & Sciences, 2019).....	27
<i>Obr. 12 Suzanne Lenglen</i> (Iriart, 2018)	29
<i>Obr. 13 Ikonické šaty Marilyn Monroe z filmu Slamený vdovec</i> (iCollector.com, 2019).....	30
<i>Obr. 14 Kostýmy zo seriálu Dallas</i> (Kohler, 2017)	31
<i>Obr. 15 Inovatívna línia oblečenia od Issey Miyakeho</i> (Taschen, 2019)	31
<i>Obr. 16 Detail šiat z dielne Jankiv Siblings</i> (2019).....	38
<i>Obr. 17 Kolekcia Unfolded od Jule Waibel</i> (2017)	39
<i>Obr. 18 Iris Van Herpen Spring 2019 Couture</i> (Vogue, 2019).....	40
<i>Obr. 19 Pleats Please Sea</i> (Arrighi, 2019)	41
<i>Obr. 20 Cabbage Chair</i> (Instagram, 2016).....	42
<i>Obr. 21 Inga Sempé Vapeur</i> (Instagram, 2018).....	42
<i>Obr. 22 Plisago</i> (Arrighi, 2019)	43
<i>Obr. 23 Plisse Cloud</i> (Instagram, 2017)	44
<i>Obr. 24 Wall & Decò</i> (Instagram, 2017)	44
<i>Obr. 25 Showroom Aquazurra</i> (Arrighi, 2019)	45
<i>Obr. 26 Stone Garden</i> (Shimmura, 2019).....	46
<i>Obr. 27 Areál Bocconi</i> (Instagram, 2019)	46
<i>Obr. 28 Balmain</i> (Vogue, 2019)	47
<i>Obr. 29 Zuhair Murad</i> (Vogue, 2019).....	48
<i>Obr. 30 Jean Paul Gaultier</i> (Vogue, 2019).....	49
<i>Obr. 31 Givenchy</i> (Vogue, 2019).....	50

<i>Obr. 32 Moodboard 1</i>	53
<i>Obr. 33 Moodboard 2</i>	53
<i>Obr. 34 Moodboard 3</i>	54
<i>Obr. 35 Model 1</i>	62
<i>Obr. 36 Model 2</i>	63
<i>Obr. 37 Model 3</i>	64
<i>Obr. 38 Model 4</i>	65
<i>Obr. 39 Model 5</i>	66
<i>Obr. 40 Model 6</i>	67
<i>Obr. 41 Model 7</i>	68
<i>Obr. 42 Model 8</i>	69
<i>Obr. 43 Model 9</i>	70
<i>Obr. 44 Model 10</i>	71
<i>Obr. 45 Koláž 1</i>	74
<i>Obr. 46 Koláž 2</i>	74
<i>Obr. 47 Koláž 3</i>	75
<i>Obr. 48 Koláž 4</i>	75
<i>Obr. 49 Koláž 5</i>	76
<i>Obr. 50 Koláž 6</i>	76
<i>Obr. 51 Koláž 7</i>	77
<i>Obr. 52 Koláž 8</i>	77
<i>Obr. 53 Koláž 9</i>	78
<i>Obr. 54 Koláž 10</i>	78

ZOZNAM ZDROJOV OBRÁZKOV

- ARRIGHI, Laura, 2019. *A PASSION FOR PLEATS FROM FASHION TO ARCHITECTURE* [online]. In: . [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.elledecor.com/it/best-of/a26330181/trend-fashion-architecture-design-2019-pleats/>
- Between the Pleats* [online], 2019. In: . TASCHEN [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.taschen.com/pages/en/catalogue/fashion/all/04458/facts.pleats_please_issey_miyake.htm
- BRUNETTI, Federico, 2019. *Il Giappone a Milano* [online]. In: . Instagram [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/BtTewURgisY/?utm_source=ig_embed
- ELLIOTT, Victoria, 2015. *The world of pleats - explained!* [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://byhandlondon.com/blogs/by-hand-london/26070276-the-world-of-pleats-explained>
- FIOR, Filippo, 2019. *Balmain* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-couture/balmain/slideshow/collection>
- FIOR, Filippo, 2019. *Iris Van Herpen* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-couture/iris-van-herpen/slideshow/collection>
- FIOR, Filippo, 2019. *Jean Paul Gaultier* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-couture/jean-paul-gaultier/slideshow/collection>
- HAYASHI, Masayuki, 2016. *Cabbage Chair by Nendo* [online]. In: . Instagram [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/BFEXaHiiANW/>
- IRIART, Elodie, 2018. *Suzanne Lenglen, The First Diva of Tennis* [online]. In: . [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.rolandgarros.com/en-us/article/suzanne-lenglen-first-diva-of-tennis>
- Jankiv Siblings* [online], 2019. In: . [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://www.jankivsiblings.com/>
- Jule Waibel* [online], 2017. In: . [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://julewaibel.com/projects/catwalkshows/>
- KOHLER, Adrienne, 2017. *William Travilla's Stunning Costumes for Marilyn Monroe*. [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z:

<https://adriennekohler.com/2017/06/19/william-travillas-stunning-costumes-for-marilyn-monroe/>

, Livia, 2014. *Elizabeth the First* [online]. In: . [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <http://www.afashionhistory.com/fashion-history/4-key-moments-in-the-history-of-the-pleated-dress/>

LUCIONI, Alessandro, 2019. *Zuhair Murad* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-couture/zuhair-murad/slideshow/collection>

LUCIONI, Alessandro, 2019. *Givenchy* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2019-couture/givenchy/slideshow/collection>

LOUVRE, 2019. *Tunic of Pleated Linen. Department of Egyptian Antiquities: Objects from everyday life.* [online]. [cit. 2019-04-30]. Dostupné z: <https://www.louvre.fr/en/oeuvre-notices/tunic-pleated-linen>

Marilyn Monroe ivory pleated "Subway" dress, from The Seven Year Itch [online], 2019. In: . [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.icollector.com/Marilyn-Monroe-ivory-pleated-Subway-dress-from-The-Seven-Year-Itch_i10658181

MUSEUM OF APPLIED ARTS & SCIENCES, *'Delphos' dress by Mariano Fortuny.* [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://collection.maas.museum/object/169168>

OEI, Chris, 2017. *Plisse Cloud* [online]. In: . Instagram [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/BZAaETwB04s/?utm_source=ig_embed

RIBON, Felipe, 2018. *Inga Sempé Vapeur* [online]. In: . Instagram [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/BqaOYahBMeG/?utm_source=ig_embed

BORRELLI - PERSSON, Laird, 2016. *90 Years Later, Suzanne Lenglen, a Six-Time Wimbledon Winner, Still Exemplifies Tennis Chic* [online]. In: . Vogue [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/article/suzanne-lenglen-industry-icons-tennis>

Wall & Decò [online], 2017. In: . Instagram [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/BPZ2kDvg7zg/?utm_source=ig_embed

ZOZNAM POUŽITÝCH SYMBOLOV A SKRATIEK

Atd'. A tak d'alej.

Obr. Obrázok.

Tzv. Takzvané.

ZOZNAM PRÍLOH

1. Flash disk

